

KOTOUMISKOULUTUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2022

OPETUSHALLITUS
UTBILDINGSSTYRELSEN

Määräykset ja ohjeet 2022:1a

© Opetushallitus

Määräykset ja ohjeet 2022:1a

ISBN 978-952-13-6792-2 (pdf)

ISSN-L 1798-887X

ISSN 1798-8888 (pdf)

Taitto: Grano Oy

www.oph.fi

22.2.2022

OPH-649-2022

Kotoutumiskoulutuksen järjestäjät

Voimassaoloaika toistaiseksi 1.3.2022 alkaen

Säännökset, joihin toimivalta määräyksen antamiseen perustuu:

L 1386 /2010 20 § 2 mom.

Kumoo määräyksen nro 1/011/2012

Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2022

Opetushallitus on päättänyt kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteista 2022 liitteen mukaisesti.

Kotoutumiskoulutusta järjestävien tulee ottaa näiden perusteiden mukainen opetussuunnitelma käyttöön 1.8.2022 jälkeen alkavassa koulutuksessa.

Kotoutumiskoulutuksessa noudatetaan tällä määräyksellä kumottavaa määräystä siihen saakka, kun tämän määräyksen mukainen opetussuunnitelma otetaan käyttöön.

Pääjohtaja

Minna Kelhä

Opetusneuvos

Katri Kuukka

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty Opetushallituksen asianhallintajärjestelmässä.

LIITTEET

Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2022

TIEDOKSI

Työ- ja elinkeinoministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset
TE-toimistot

SISÄLTÖ

JOHDANTO	.7
1 KOTOUTUMISKOULUTUKSEN TEHTÄVÄ JA ARVOPERUSTA	.11
1.1 Koulutuksen tehtävä ja tavoitteet	.11
1.2 Arvoperusta	.12
1.3 Oppimiskäsitys	.13
2 OPETUSSUUNNITELMAN LAATIMINEN JA SISÄLTÖ	.14
2.1 Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma	.14
2.2 Koulutuksen järjestäjän ohjaussuunnitelma	.15
3 KOULUTUKSEN LAAJUUS JA TOTEUTTAMINEN	.17
3.1 Toimintakulttuuri, oppimisympäristöt ja työtavat	.20
3.2 Yhteistyö muiden kotoutumista tukevien toimijoiden kanssa	.22
4 ARVIOINTI KOTOUTUMISKOULUTUKSESSA	.24
4.1 Arvioinnin tehtävät ja tavoitteet	.24
4.2 Arviointi kotoutumiskoulutuksen aikana	.25
4.3 Arviointi kotoutumiskoulutuksen päättyessä	.25
4.4 Todistus ja siihen merkittävät tiedot	.26
5 KOTOUTUMISKOULUTUKSEN OSA-ALUEIDEN KESKEISET TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	.27
5.1 Laaja-alainen osaaminen kotoutumiskoulutuksessa	.28
5.2 Kieli- ja viestintäosaaminen	.30
5.2.1 Keskeiset sisällöt	.31
5.2.2 Tavoitteet ja opiskelijan osaaminen	.32
5.2.3 Kieli- ja viestintäosaamisen arviointi	.36
5.2.4 Latalaisen kirjaimiston osaamista vahvistavat opinnot	.36
5.3 Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen	.37
5.3.1 Yhteiskuntaosaaminen	.38
5.3.2 Työelämäosaaminen	.40
5.3.3 Yhteiskunta- ja työelämäosaamisen arviointi	.46
5.4 Valinnaiset opinnot	.46

6	OHJAUS JA OPPIMISEN TUKI47
6.1	Ohjaus osana kotoutumiskoulutusta47
6.2	Uraohjaus49
6.3	Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma49
6.4	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen.51
6.5	Oppimisen ja opiskelun tuki.52
	LIITTEET.54
	LIITE 1 Todistus kotoutumiskoulutuksesta.54
	LIITE 2 Työtodistusmalli.55

JOHDANTO

Kotoutumisen edistämisestä annetun lain¹ mukaan maahanmuuttajalle, jonka oppivelvollisuus on päättynyt, järjestetään kotoutumiskoulutuksena suomen tai ruotsin kielen opetusta ja tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia.

Kotoutumisen edistämisestä annetun lain perusteella Opetushallitus määrää tässä asiakirjassa suomen/ruotsin kielen opetuksesta kotoutumiskoulutuksessa.² Opetushallituksen määräys on kotoutumiskoulutuksen järjestäjiä velvoittava. Lisäksi asiakirjassa kuvataan kotoutumiskoulutuksessa annettavaa muuta opetusta, joka edistää opiskelijan työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. Opetussuunnitelman perusteet ovat kokonaisuus, jonka perusteella toteutettava koulutus edesauttaa opiskelijan kotoutumista ja kiinnittymistä suomalaiseen yhteiskuntaan. Kotoutumiskoulutuksen järjestämiseksi tehtävissä työvoimakoulutuksen hankinnoissa voidaan edellyttää näiden opetussuunnitelman perusteiden noudattamista kokonaisuudessaan.

Kotoutumiskoulutus lyhyesti

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on edistää opiskelijan suomen/ruotsin kielen taidon ja muiden yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavien valmiuksien kehittymistä. Tavoitteena on tukea opiskelijan työllistymistä tai siirtymistä jatkokoulutukseen. Koulutuksella luodaan myös laajemmin edellytyksiä opiskelijoiden hyvinvoinnille ja yhdenvertaiselle asemalle yhteiskunnassa, vahvistetaan heidän osallisuuttaan sekä tuetaan vastuunottoa oman kotoutumisensa edistämisestä.

Koulutuksen osa-alueita ovat kieli- ja viestintäosaaminen, yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, opiskelijaa tukeva ohjaus sekä opiskelun ja oppimisen tuki. Koulutuksessa tunnustetaan opiskelijan aiemmin hankkimaa osaamista ja tehdään työllistymiseen tai opiskeluun johtava jatkosuunnitelma.

Laissa kotoutumisen edistämisestä³ kotoutumiskoulutuksen kielelliseksi tavoitteeksi on asetettu toimiva peruskielitaito, joka on usein edellytyksenä esimerkiksi jatko-opintoihin etenemiselle. Koulutuksen enimmäislaajuus on

1 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 20 §, 1 mom.

2 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 20 §, 2 mom.

3 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 20 §, 3 mom.

80 opintopistettä. Koulutuksen kestossa huomioidaan opiskelijoiden yksilölliset valmiudet sekä tarpeet. Koulutukseen sisältyy vähintään kahdeksan (8) opintopisteen laajuinen työssäoppimisjakso. Koulutukseen voi sisältyä myös valinnaisia opintoja. Opiskelijan oppimisen edistymistä ja osaamista arvioidaan sekä koulutuksen aikana että sen päättyessä, jolloin opiskelija saa todistukseen arviot kieli- ja viestintäosaamisestaan sekä yhteiskunta- ja työelämäosaamisestaan.

Kotoutumiskoulutuksen järjestäjä tekee laajaa ja monipuolista yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyö auttaa opiskelijoita löytämään autenttisia tilanteita opitun kielitaidon käyttämiseen ja uuden oppimiseen. Työnantajien kanssa tehtävän yhteistyön kautta opiskelija voi tutustua alueen työnantajiin, työllistäviin aloihin, yrittäjyyteen ja elinkeinoelämään.

Kotoutumiskoulutuksen järjestämiseksi tehtävissä työvoimakoulutuksen hankinnoissa voidaan edellyttää näiden opetussuunnitelman perusteiden noudattamista kokonaisuudessaan. Mikäli oppivelvollisuuden ylittäneelle maahanmuuttajalle järjestetään muuta koulutusta, noudatetaan kyseisen koulutuksen opetussuunnitelman tai tutkinnon perusteita. Jos koulutuksella ei ole opetussuunnitelman perusteita, koulutuksen järjestäjä voi noudattaa näitä opetussuunnitelman perusteita.

Kotoutumiskoulutuksen lainsäädännöllinen perusta

Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet perustuvat lakiin kotoutumisen edistämisestä⁴. Kotoutumisen edistämisestä annetun lain⁵ tarkoituksena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista ja aktiivista osallistumista suomalaiseen yhteiskuntaan, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Laissa säädetään erityisesti kotoutumisen alkuvaiheeseen sijoittuvista toimenpiteistä ja palveluista, joilla tuetaan kotoutumista uuteen yhteiskuntaan, edistetään työllistymistä ja osallisuutta. Kotoutumiskoulutus on keskeinen osa kotoutumisen alkuvaiheen kokonaisuutta, jonka muita sisältöjä ovat yleensä ohjaus, neuvonta, alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma. Ennen koulutuksen aloittamista maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palveluiden tarpeet on useimmiten arvioitu alkukartoituksessa⁶. Alkukartoituksen perusteella maahanmuuttaja ohjataan hänen tarpeitaan vastaaviin palveluihin, joista on sovittu kotoutumissuunnitelmassa.

4 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 20 §, 21 §

5 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 1 §

6 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 9 §, 10 §

Kotoutumiskoulutuksen näkökulmasta olennaista on alkukartoituksen osana usein tehtävä kielitaidon lähtötason arviointi, jossa selvitetään tarkemmin muun muassa henkilön luku- ja kirjoitustaitoa, suomen/ruotsin kielen kirjallista ja suullista osaamista sekä opiskeluvalmiuksia. Arvioinnin pohjalta opiskelija ohjataan sopivaan kotoutumiskoulutuksen ryhmään tai muulle hänelle sopivalle koulutuspolulle. Arviointi voi vaikuttaa siihen, kuinka laajana ja millaisilla yksilöllisillä painotuksilla opiskelija kotoutumiskoulutuksen suorittaa. Osana alkukartoitusta voidaan tehdä myös laajempaa opiskelijan osaamisen kartoitusta, jota hyödynnetään kotoutumiskoulutuksessa opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnassa henkilötietojen käsittelyä koskevat tietosuojaperiaatteet huomioon ottaen. Kotoutumista tukevien toimenpiteiden ja palvelujen tuottajalla on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä työ- ja elinkeinotoimistolta ja kunnan viranomaiselta opiskelijaa koskevat koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot.⁷

Kotoutumiskoulutusta järjestetään pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena maahanmuuttajille, joiden oppivelvollisuus on päättynyt. Työvoimakoulutuksena järjestettävään kotoutumiskoulutukseen voivat osallistua työttömät tai työttömyysuhan alaiset henkilöt. Myös työssä olevat voivat tietyissä tilanteissa hakeutua työvoimakoulutuksena järjestettävään kotoutumiskoulutukseen. Opiskelemaan voi hakeutua myös omaehtoisesti. Tällöin opiskelusta on sovittu kotoutumissuunnitelmassa ennen opintojen aloittamista, jos opiskelija opiskelee työttömyysetuudella.

Kotoutumiskoulutukseen voi sisältyä latinalaisen kirjaimiston osaamista vahvistavia opintoja sellaisille opiskelijoille, joilla on riittävät oppimisvalmiudet ja koulutustausta, ja kotoutumiskoulutus on muilta tavoitteiltaan opiskelijalle tarkoituksenmukaisin koulutus. Ensisijaisesti aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutusta annetaan aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa ja vapaan sivistystyön oppilaitoksissa.

Aikuisten perusopetus voi kotoutumiskoulutuksen sijaan olla tarkoituksenmukainen vaihtoehto myös niille maahanmuuttajataustaisille aikuisille, jotka vähäisen peruskoulutuksensa takia tarvitsevat erityisesti luku- ja kirjoitustaitoa sekä matemaattisia valmiuksia tai jotka tarvitsevat perusopetuksen päättötodistuksen jatko-opintojaan varten.

7 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 87 §

Perusopetuksen oppimäärän suorittanut oppivelvollinen opiskelija, jolta puuttuu perusopetuksen jälkeisen koulutuksen suorittamiseksi riittävä suomen/ruotsin kielen taito, voi suorittaa oppivelvollisuutta aikuisten perusopetuksessa tai kansanopistossa järjestettävässä koulutuksessa, jossa noudatetaan näitä kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai Opetushallituksen laatimaa vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuosituksista 2017^{8,9}.

Kotoutumiskoulutuksen järjestäjät laativat tarkemmat opetus- ja ohjaustyötä kuvaavat suunnitelmat näiden perusteiden pohjalta. Mikäli oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle järjestetään muuta koulutusta, kuten perusopetusta tai ammatillista koulutusta, noudatetaan kyseisen koulutuksen opetussuunnitelman tai tutkinnon perusteita. Jos koulutuksella ei ole opetussuunnitelman perusteita, koulutuksen järjestäjä voi noudattaa näitä opetussuunnitelman perusteita.

8 Vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuositus 2017. Opetushallitus.

9 Oppivelvollisuuslaki 1214/2020, 5 § 1 ja 2 mom.

1 KOTOUTUMISKOULUTUKSEN TEHTÄVÄ JA ARVOPERUSTA

1.1 Koulutuksen tehtävä ja tavoitteet

Kotoutumiskoulutuksen tehtävä on kehittää opiskelijan suomen/ruotsin kielen taitoa ja muita valmiuksia, jotka edistävät opiskelijan työllistymistä, omaa toimijuutta ja osallisuutta sekä mahdollistavat yhdenvertaisen aseman suomalaisessa yhteiskunnassa. Kotoutumiskoulutus pyrkii osaltaan turvaamaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä yritystoiminnan syntymistä.

Kotoutumiskoulutus on osa kotoutumisen edistämisen kokonaisuutta, joka muodostuu sekä viranomaisten ja muiden tahojen palveluista maahanmuuttajille että toimista yhteiskunnan vastaanottavuuden edistämiseksi. Kotoutumiskoulutuksen tehtävä on antaa valmiuksia opiskelijan työelämään tai jatkokoulutukseen siirtymiselle.

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa suomen/ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon (B1.1) voidakseen toimia jokapäiväisen elämän tilanteissa, työelämässä ja jatko-opinnoissa. Koulutuksessa opiskelija oppii tuntemaan oikeutensa ja velvollisuutensa Suomessa asuvana henkilönä, työntekijänä ja yrittäjänä. Lisäksi kotoutumiskoulutus vahvistaa opiskelijan laaja-alaista osaamista, kuten suomalaisen yhteiskunnan toimintatapojen tuntemusta, arjen taitoja sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväää elämäntapaa. Laaja-alainen osaaminen nivoutuu kotoutumiskoulutuksen kieli- ja viestintäosaamisen ja yhteiskunta- ja työelämäosaamisen osa-alueiden opetukseen ja arviointiin.

Koulutuksessa opiskellaan suomen/ruotsin kieltä ja hankitaan muita kotoutumista edistäviä valmiuksia, jotka tukevat opiskelijan pääsyä opintoihin ja työelämään sekä osallistumista yhteiskunnan toimintaan. Koulutukseen sisältyy yhteiskunta- ja työelämäopintoja sekä työssäoppimisjaksoja. Kotoutumiskoulutuksessa tunnistetaan ja tunnustetaan opiskelijan aikaisemmin hankkimaa osaamista sekä tarjotaan opinto- ja uraohjausta.

Opiskelijoiden oppimis- ja opiskeluvalmiuksien ja elämäntilanteiden moninaisuus edellyttää kotoutumiskoulutukselta joustavia rakenteita ja opetusjärjestelyjä sekä yksilöllistä ohjausta. Opetusta on tarpeen eriyttää opiskelijoiden yksilöllisten valmiuksien, tavoitteiden ja tarpeiden mukaisesti. Koulutuksen toteuttamisessa huomioidaan esteettömyys ja saavutettavuus.

Kotoutumiskoulutus edistää myös opiskelijan mielen hyvinvointia ja sosiaalista kotoutumista. Koulutuksen tavoitteena on helpottaa Suomeen asettumista ja

suomalaiseen yhteiskuntaan kiinnittymistä, ja se antaa opiskelijoille valmiuksia myönteiseen kanssakäymiseen ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Suomen/ruotsin kielen oppiminen ja muu kouluttautuminen, lähiyhteisöihin ja kansalais-toimintaan osallistuminen, yhteiskunnassa vaikuttaminen ja siihen kuulumisen tunne ovat keskeisiä osallisuuden vahvistajia. Koulutuksessa käsitellään arvostavasti opiskelijoiden omia kulttuurisia tapoja, perinteitä ja tottumuksia, ja niitä rohkaistaan säilyttämään Suomen lainsäädännön puitteissa.

1.2 Arvoperusta

Kotoutumiskoulutuksen arvoperusta noudattaa suomalaisen koulutusjärjestelmän arvoperustaa. Koulutus turvaa osaltaan Suomen perustuslaissa¹⁰ taattujen sivistyksellisten oikeuksien toteutumista sekä yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistämistä. Kotoutumiskoulutuksen yleisenä arvolähtökohtana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus. Sivistysihanteena on pyrkimys hyvyyteen, totuuteen ja inhimillisyyteen. Koulutus edistää demokratiaa ja yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta. Se luo edellytyksiä maahanmuuttajien hyvinvoinnille ja yhdenvertaiselle asemalle yhteiskunnassa sekä ehkäisee syrjäytymistä.

Kotoutumiskoulutuksessa keskeinen arvo on opiskelijoiden osallisuuden lisääminen yhteiskunnan eri osa-alueilla. Koulutuksessa tunnistetaan työn ja ammatin keskeinen merkitys ihmisen hyvinvoinnille, identiteetille ja osallisuudelle. Kotoutumiskoulutuksessa otetaan huomioon opiskelijaryhmän heterogeenisuus ja jokainen opiskelija yksilönä tarpeineen ja toiveineen.

Kotoutumiskoulutuksessa kaikki opetus ja ohjaus on kielitietoista: kieli ja opittava sisältö liittyvät olennaisesti yhteen. Kielen merkitys on keskeinen koulutuksen kaikissa vaiheissa. Opiskelijalle avataan koulutuksen tavoitteita ja sisältöjä sekä arvioinnin periaatteita niin, että hän ymmärtää niiden sisällön. Opetuksessa ja ohjauksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan myös muita kieliä. Opetuksessa huomioidaan opiskelijan kielellinen ja kulttuurinen tausta, ja siinä pyritään hyödyntämään hänen kielellisiä ja kulttuurisia resurssejaan.

Kotoutumiskoulutuksessa lisätään erilaisuuden ymmärrystä, hyväksymistä ja arvostusta. Kaikkia kotoutumiskoulutuksessa osallisena olevia kohdellaan yhdenvertaisesti ja arvostavasti. Koulutuksessa pyritään psykologiseen turvallisuuteen ja kuulluksi tulemiseen. Koulutuksessa tuodaan esiin perustuslaissa turvattuja oikeuksia henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen sekä edistetään sukupuolten välistä tasa-arvoa ja ymmärrystä sukupuolten ja seksuaalisuuden moninaisuudesta. Lisäksi annetaan valmiuksia tunnistaa rakenteellisia ja arkipäivän rasismia ja syrjinnän muotoja sekä pohditaan keinoja vaikuttaa niihin.

10 Suomen perustuslaki 731/1999

Koulutuksessa otetaan huomioon maahanmuutto- ja kotoutumisprosessin vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin ja jaksamiseen. Osana ohjausta ja opetusta edistetään fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia sekä tunnistetaan esimerkiksi opiskeluun ja arkielämään liittyvän stressin hallintaan vaikuttavia tekijöitä. Myös opiskelijan oppimisen esteitä ja oppimisvaikeuksia pyritään tunnistamaan varhaisessa vaiheessa.

Koulutus toteutetaan tämän arvoperustan mukaisesti ja opiskelijoille tarjotaan oppimisympäristö, jossa näitä arvoja noudatetaan.

1.3 Oppimiskäsitys

Koulutuksessa huomioidaan opiskelija aikuisena oppijana, joten opetuksessa korostuu opiskelijan aiempien kokemusten, tietojen ja taitojen huomioiminen. Aikuiselle oppijalle on tärkeää opittavan asian merkityksellisyys ja yhteys hänen omiin tavoitteisiinsa sekä yhteiskuntaan ja työelämään.

Oppimisprosessissa opiskelija rakentaa tietoa aikaisemman osaamisensa pohjalle, suhteuttaa uutta tietoa olemassa olevaan tietoperustaansa ja samalla muovaa sitä uudelleen. Tiedon rakentaminen on jäsentämistä, valintaa ja vertailemistä sekä sen tulkintaa, kriittistä arviointia ja soveltamista uusissa tilanteissa.

Kielen merkitys oppimisessa on keskeinen, koska sen avulla rakennetaan ja muovataan tietoperustaa. Kieli ei ole vain oppimisen väline ja kohde, vaan sillä luodaan merkityksiä ja todellisuutta koskevaa tietoa. Kielitietoinen opetus tukee monikielisten opiskelijoiden erilaisia oppimisprosesseja ja identiteettiä oppijoina, mihin kuuluu opiskelun kokeminen merkityksellisenä, omien resurssien tunteminen ja tavoitteiden asettaminen.

2 OPETUSSUUNNITELMAN LAATIMINEN JA SISÄLTÖ

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteet ja sisällöt muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Kotoutumiskoulutuksen järjestäjät laativat oman suunnitelmansa näiden opetussuunnitelman perusteiden mukaan paikallisin ja alueellisin painotuksin. Suunnitelmaa kutsutaan näissä perusteissa opetussuunnitelmaksi.

2.1 Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma

Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa päätetään järjestäjän opetus- ja ohjaustyöstä. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon paikallinen elinkeinorakenne ja koulutustarjonta sekä koulutuksen järjestäjän toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Opetussuunnitelman toteuttamisessa hyödynnetään paikallista oppimisympäristöä, johon kuuluvat luonnon- ja kulttuuriympäristö, kulttuurikohteet, kieliolosuhteet sekä erilaisten järjestöjen tarjoamat mahdollisuudet. Käytännön yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun merkityksellisyyttä ja vahvistaa kotoutumiskoulutuksen yhteyksiä ympäröivään yhteiskuntaan.

Koulutuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelman laadinnasta ja päivittämisestä. Opetussuunnitelman laadinnassa on suositeltavaa tehdä yhteistyötä henkilöstön sekä alueellisten ja paikallisten kotoutumisen edistämisestä vastaavien toimijoiden kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä muiden koulutuksen järjestäjien, alueen elinkeinoelämän ja muiden sidosryhmien kanssa. Opetussuunnitelman laatimisessa voidaan kuulla ja hyödyntää myös opiskelijoiden näkemyksiä. Kaikille opiskelijoille annetaan mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan.

Opetussuunnitelmaa laatiessaan koulutuksen järjestäjä ottaa huomioon toiminta-alueensa kotouttamisohjelma(t) ja mahdollisen aikaisemmista kotoutumiskoulutuksista saadun palautteen. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan kotoutumiskoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko oppimisyhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin. Opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät oppimisyhteisön toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta koulutuksen järjestäjän sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa tarkennetaan seuraavat seikat:

- koulutuksen kohderyhmä ja järjestämisen alueelliset tai paikalliset lähtökohdat
- toimintakulttuuri, oppimisympäristöt ja työtavat
- koulutuksen osa-alueiden limittyminen ja synergia
- opiskelijoiden henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta
- opetuksen eriyttäminen
- alkukartoituksen ja lähtötason arvioinnin huomioiminen opiskelijan henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa
- aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen
- kieli- ja viestintäosaamisen, työelämä- ja yhteiskuntaosaamisen sekä tarjottavien valinnaisten opintojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- laaja-alaisen osaamisen sisällöt osana koulutusta
- opiskelijan ohjaus ja tuki sekä ohjaus- ja tukihenkilöstön työnjako
- opiskelijan arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt
- työelämäyhteistyö, mukaan lukien työssäoppimisjaksojen järjestäminen
- valinnaisten opintojen järjestäminen, tarvittaessa yhteistyökumppaneiden kanssa
- yhteistyö muiden koulutuksen järjestäjien, yhteistyökumppaneiden ja sidosryhmien kanssa
- verkko-opiskelun ja itsenäisen opiskelun käytänteet
- oman toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi sekä opiskelijoiden osallistaminen toiminnan kehittämiseen

Lisäksi koulutuksen järjestäjällä tulee olla seuraavat lakisäätteiset suunnitelmat, jotka voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa:

- tasa-arvosuunnitelma¹¹
- yhdenvertaisuussuunnitelma¹²

2.2 Koulutuksen järjestäjän ohjaussuunnitelma

Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmaan sisällytetään kotoutumiskoulutukseen sisältyvää ohjausta koskeva suunnitelma, jäljempänä ohjaussuunnitelma. Ohjaussuunnitelma toimii ohjauksen toteuttamisen työvälineenä sekä tukee ohjaustyön arviointia ja kehittämistä. Hyvin laadittu ohjaussuunnitelma varmistaa ohjauksen laadun ja jatkuvuuden sekä tekee ohjaustoiminnan näkyväksi. Ohjaussuunnitelmassa otetaan huomioon koulutuksen järjestäjän tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma(t).

11 Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 1329/2014 5a §

12 Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014, 6 §

Ohjaussuunnitelmassa kuvataan

- ohjauksen tehtävät ja tavoitteet
- ohjauksen järjestämisen muodot; ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat, aikataulut
- ohjausta antavan henkilöstön tehtävät ja työnjako
- kotoutumiskoulutuksen aikainen ohjausyhteistyö ja keskeiset yhteistyötahot
- ohjaus nivelvaiheissa: yhteistyö opiskelijan koulutukseen ohjaavan tahon kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen
- työssäoppimisessa annettavan ohjauksen järjestäminen
- ohjaustoiminnan arvioinnin toteuttaminen

3 KOULUTUKSEN LAAJUUS JA TOTEUTTAMINEN

Kotoutumiskoulutuksen enimmäislaajuus on 80 opintopistettä. Yksi opintopiste vastaa opiskelijan noin 27 tunnin keskimääräistä työpanosta, johon sisältyy riittävä määrä opetusta opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin nähden. Yhden opintopisteen suorittamisen vaatima työmäärä voi vaihdella riippuen opiskelijan kielellisistä ja koulutuksellisista valmiuksista. Koulutus kestää pääsääntöisesti yhden vuoden. Opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti koulutuksen laajuus ja kesto voivat vaihdella. Koulutus voi kestää pidempään, jos opiskelija perustelluista syistä kertaa osan koulutuksesta tai suorittaa latinalaisen kirjaimiston osaamista vahvistavia opintoja. Opiskelija voi osallistua kotoutumiskoulutukseen myös lyhyemmän ajan omien tavoitteidensa ja osaamistarpeidensa mukaisesti ja siirtyä joustavasti muuhun koulutukseen tai työelämään. Koulutuksen järjestäjä neuvottelee koulutuksen osan kertaamisesta ja jatkokoulutukseen siirtymisestä opiskelijan ja kotoutumis- tai työllistymissuunnitelman laativan tahon kanssa. Jollekin ryhmälle voi olla tarkoituksenmukaisempaa tarjota lyhyempää koulutusta, mikäli opiskelijoiden valmiudet antavat tähän edellytyksiä. Kotoutumiskoulutuksen yksilölliseen keston voi vaikuttaa myös alueen muu koulutustarjonta, muu palvelutarjonta sekä työllisyystilanne.

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa suomen/ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon¹³, joka Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen¹⁴ pohjalta laaditussa suomalaisessa sovelluksessa, kehittyvän kielitaidon asteikossa¹⁵ vastaa taitotasoa B1.1. Koulutuksen aikana saavutettava kielitaitotaso voi kuitenkin ylittää tai alittaa tämän tavoitteen, koska opiskelijan kielitaitoprofiili on yksilöllinen ja luonteeltaan dynaaminen. Koulutuksen aikana opiskelijaa tuetaan kielitaitotavoitteen saavuttamisessa hänen yksilölliset valmiutensa huomioon ottaen ja luodaan kielitaidon kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi myös pitkän aikavälin tavoitteet.

Kotoutumiskoulutus sisältää seuraavat osa-alueet, joita toteutetaan toisiaan tukevin kokonaisuuksina (kuvio 1). Niiden ohjeelliset opintopistemäärät ovat seuraavat:

- kieli- ja viestintäosaaminen 40–50 opintopistettä
- yhteiskunta- ja työelämäosaaminen 20–30 opintopistettä,
josta työssäoppimista vähintään 8 opintopistettä
- ohjaus 7 opintopistettä

13 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 20 § 3 mom.

14 Council of Europe 2001. Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment. Cambridge, U.K.: Press Syndicate of the University of Cambridge.

15 Kehittyvän kielitaidon asteikko, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (tukimateriaali). Opetushallitus 2014.

Koulutukseen sisältyy yksi tai useampia työssäoppimisjaksoja, joiden yhteinen laajuus on vähintään kahdeksan (8) opintopistettä. Lisäksi opiskelijalle tarjotaan valinnaisia opintoja hänen henkilökohtaisten tarpeidensa ja tavoitteidensa mukaan.

KUVIO 1. KOTOUTUMISKOULUTUKSEN LAAJUUS JA OSA-ALUEET

Koulutuksen järjestämisessä huomioidaan opiskelijoiden yksilölliset tarpeet sekä alueellinen koulutustarjonta ja työmarkkinatilanne. Opetusryhmiä voidaan muodostaa koulutuksen tarpeen ja opiskelijamäärän mukaan eri tavoin. Muodostamisessa huomioidaan opiskelijoiden oppimisvalmiudet ja erilainen etenemisvauhti opinnoissa.

Koulutus voidaan jakaa moduuleihin, joiden kesto voi vaihdella. Koulutusta voidaan organisoida esimerkiksi seuraavasti:

- peruspolku opiskelijoille, joilla on
 - perusopiskeluvalmiudet
 - tekninen luku- ja kirjoitustaito latinalaisella kirjaimistolla
 - yleensä kokemusta jonkin vieraan kielen opiskelusta
 - tavoitteena työllistyminen tai ammatillinen koulutus
- hitaasti etenevien polku opiskelijoille, joilla on
 - kehitettävää opiskeluvalmiuksissa tai oppimisen kannalta haastava elämäntilanne
 - tyydyttävä tekninen luku- ja kirjoitustaito latinalaisella kirjaimistolla
 - tavoitteena työllistyminen tai ammatillinen koulutus

- nopeasti etenevien polku opiskelijoille, joilla on
 - sujuva tekninen luku- ja kirjoitustaito latinalaisella kirjaimistolla
 - kokemusta vieraan kielen opiskelusta
 - hyvät opiskelutaidot ja valmiudet itsenäiseen ja oma-aloitteeseen opiskeluun
 - usein korkeakoulutus tai kokemusta akateemisesta opiskelusta
 - tavoitteena työllistyminen esimerkiksi akateemiseen ammattiin tai oman alan täydennyskoulutus.

Kotoutumiskoulutuksen opiskelijoiden opintopolkujen intensiteetti, etenemisvauhti ja painotukset voivat olla erilaisia. Opetusmenetelmät, työtavat ja muut pedagogiset ratkaisut valitaan opintopolulle ja ryhmälle tarkoituksenmukaisella tavalla. Koulutuksen toteuttamisessa huomioidaan, että erilaiset opiskelijat saavuttavat kotoutumiskoulutuksen aikana erilaisia tuloksia. Hitaammin eteneville opiskelijoille tulisi pääsääntöisesti tarjota koulutusta sen enimmäislaajuudessa. Myös opiskelijoiden mahdollinen latinalaisen kirjaimiston osaamisen vahvistamisen tarve tulee ottaa huomioon koulutuksen toteuttamisessa. Latinalaisen kirjaimiston osaamisen vahvistamiseen tähtääviä opintoja voidaan mahdollisuuksien mukaan järjestää esimerkiksi erillisenä moduulina tai lisäopetustunteina tätä opetusta tarvitseville opiskelijoille.

Kotoutumiskoulutuksen aikana opiskelija voi tarvittaessa vaihtaa opintopolkuaan. Vaihtamisesta päätetään opiskelijan ja kouluttajan ohjauskeskustelujen perusteella ja yhteistyössä kotoutumis- tai työllistymissuunnitelman laativan tahon kanssa.

Koulutuksen järjestämisessä huomioidaan opetusryhmien heterogeenisyys ja opetuksen eriyttäminen sekä koulutuksen tarvittava mukauttaminen vammaisille opiskelijoille. Joidenkin opiskelijoiden pääsyä esimerkiksi omaa ammattia vastaavaan työhön Suomessa tuetaan, kun taas toisten kohdalla korostuu kielitaidon ja perustaitojen vahvistaminen. Kaikkien opiskelijoiden koulutukseen sisältyy kuitenkin työnhaun ohjausta. Koulutusta on tarpeen mukauttaa myös esimerkiksi korkeasti koulutettujen ja pidempään Suomessa asuneiden opiskelijoiden tarpeisiin. Myös opiskelijoiden sijoittuminen koulutukseen ja työelämään kotoutumiskoulutuksen jälkeen on yksilöllistä. Kotoutumiskoulutusta voidaan nivota esimerkiksi osa-aikatyöhön, jos opiskelija työllistyy koulutuksen aikana. Osana kotoutumiskoulutusta voi olla myös opiskelijan aiempaan tai uuteen ammattiin orientoivaa sisältöä tai kuntouttavaa sisältöä.

Kotoutumiskoulutuksessa voidaan erityisesti kaksikielisillä alueilla tarjota toisen kotimaisen kielen opintoja valinnaisina opintoina. Opiskelijoiden tarpeiden mukaan toisen kotimaisen kielen opintoja voitaisiin sisällyttää esimerkiksi koulutuksen loppupään moduuleihin huomioiden esimerkiksi työllistymiseen ja arjen sujuvuuteen liittyvät tarpeet kaksikielisessä ympäristössä.

Koulutuksessa tunnustetaan ja tunnustetaan opiskelijan aiemmin hankkimaa osaamista. Koulutus sisältää ammatillisten ja muiden työelämässä tarvittavien valmiuksien opetusta, urasuunnittelua ja ohjausta jatko-opintoihin, työllistymistä edistäviin palveluihin tai työmarkkinoille. Koulutukseen voidaan liittää myös kuntoutuksen tarpeen selvittämistä ja kuntoutusta.

3.1 Toimintakulttuuri, oppimisympäristöt ja työtavat

Toimintakulttuuri

Kotoutumiskoulutuksen arvoperustaa toteutetaan koulutuksen järjestäjän toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää kaikki koulutuksen järjestäjän toimintatavat, käyttäytymismallit sekä arvot, periaatteet ja kriteerit, joihin koulutuksen laatu perustuu. Toimintakulttuuri ilmenee yksilö-, ryhmä- ja yhteistyötasolla. Kotoutumiskoulutuksen erityispiirteenä on kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus. Tämä edellyttää koulutuksen järjestäjältä yhteisön monimuotoisuuden tiedostamista ja sitä tukeviin toimintatapoihin ja käytänteisiin sitoutumista. Kotoutumiskoulutuksen järjestäjä toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen.

Oppivassa yhteisössä kieliä arvostetaan ja kielen merkitys opiskelijan identiteetille tiedostetaan. Myös kielen merkitys oppimisessa ymmärretään laajasti. Kotoutumiskoulutuksessa jokainen työntekijä, erityisesti opettaja on kielellinen malli ja opettamiensa osa-alueiden ja sisältökokonaisuuksien kielen opettaja. Opiskelijaa kannustetaan käyttämään kielivarantoaan ja rohkaistaan ilmaisemaan itseään monikielisesti ja multimodaalisesti, esimerkiksi eleiden ja ilmeiden avulla. Toimintakulttuurissa huomioidaan monikielisyys muun muassa opiskelijoille tarjottavissa tukipalveluissa sekä oppimisympäristön kielellisessä saavutettavuudessa, jolloin ymmärtäminen ja ymmärretyksi tuleminen on mahdollista myös opiskelun alkuvaiheessa.

Kotoutumiskoulutuksen sisältöjen ja taitojen oppiminen tapahtuu ensisijaisesti suomen/ruotsin kielen avulla, mutta opetuksessa ja ohjauksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan myös muita opiskelijoiden ja opetushenkilöstön osaamia kieliä. Koska kieli on keskeinen oppimisen väline, sitä tulee tietoisesti ja tavoitteellisesti opettaa osana kaikkia kotoutumiskoulutuksen sisältöjä. Kielitietoinen opettaja havainnoi kieltä ja kielenkäyttöä eri tilanteissa sekä tukee kielellisten ja sisällöllisten taitojen kehittymistä limittäin. Kielitietoisessa opetuksessa kieli- ja sisältöopinnot integroidaan toisiinsa. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan opettajien yhteistyönä niin, että opiskelijat saavat kaikissa aihealueissa myös tarvitsemaansa kielellistä tukea. Kielitietoisuus merkitseekin sitä, että kielen merkitys opetuksessa, oppimisessa ja koulutuksen järjestäjän toiminnassa tunnustetaan. Keskeistä on siis kielitietoisien toimintakulttuurin vahvistaminen ja kehittäminen. Opetuksessa kielitietoisuus tarkoittaa myös sellaisia

työtapoja, jotka vahvistavat opiskelijoiden tietorakenteita sekä tukevat tekstilajien tunnistamista ja sosiaalistumista erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin.

Oppimisympäristöt

Kotoutumiskoulutuksen oppimisympäristöjen ja työtapojen tulee tukea opiskelijan aikaisempiin kokemuksiin pohjautuvaa tiedon rakentumista ja auttaa häntä oppimaan ja käyttämään koulutuksen tavoitteiden saavuttamista edistäviä strategioita. Koulutuksessa korostetaan oppimisen yhteisöllisyyttä, vuorovaikutteisuutta, itseohjautuvuutta sekä verkostoissa toimimista. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti oppilaitoksen oppimisympäristön ulkopuolisia autenttisia oppimisympäristöjä ja tätä kautta rohkaistaan opiskelijaa käyttämään opiskelulta omassa arjessaan. Myös verkko-oppimisympäristöjen hyödyntäminen kannustaa opiskelijaa itseohjautuvuuteen, jonka avulla voidaan tukea opetuksen eriyttämistä.

Oppimisympäristöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne tarjoavat mahdollisuuksia opiskelijan omien konkreettisten ja realististen tavoitteiden asettamiseen. Oppimisympäristöt antavat opiskelijalle myös tilaisuuksia löytää ja kokeilla omalle oppimistyyliilleen sopivia työskentelymuotoja.

Opiskelutilojen ja -välineiden valinnalla mahdollisesta monipuolisten opiskelumenetelmien ja työtapojen käyttö. Opiskelijoita perehdytetään tiedonhaun menetelmiin sekä ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknikkaa, mikä edesauttaa koulutuksen järjestämistä myös osittain tai kokonaan verkko-opetuksena. Oppimisympäristön lisäksi koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa kiinnitetään huomiota koulutuksen järjestäjän johtamiskulttuuriin, kouluttajien ja opiskelijoiden motivaatioon ja sitoutumiseen, yhteisön jäsenten vaikuttamismahdollisuuksiin ja yhteistyön tekemisen tapoihin.

Työtavat

Opetuksessa ja opiskelussa käytetään oppimisen yhteisöllisyyttä painottavia ja kielitietoisia työtapoja. Opettajan ja opiskelijoiden välinen vuorovaikutteisuus sekä erilaisissa ryhmissä toimimisen oppiminen on keskeistä. Se edistää erilaisen näkemysten ja kokemusten ymmärtämistä ja valmentaa opiskelijoita myös työelämään. Työtavat tukevat itseohjautuvuutta, vastuun ottamista ja arviointiosaamisen vahvistumista. Ne kehittävät myös vertais- ja itsearviointitaitoja ja oman toiminnan arviointia suhteessa toisiin ihmisiin ja laajemmin koko yhteiskuntaan. Opettaja aktivoi opiskelijoita yhteistyöhön, toiminnallisuuteen sekä oppimistavoitteiden saavuttamiseen.

Opetuksessa on tärkeää ottaa huomioon, että opiskelijoiden kyky opiskella itsenäisesti vaihtelee ja he tarvitsevat eri tavoin opettajaa opiskelunsa ohjaajana. Joidenkin työtapojen käyttäminen voi myös edellyttää harjaantumista tai poisopimista totutuista tavoista työskennellä. Opiskelijoiden erilaiset tarpeet huomioidaan opetusta eriyttämällä. Eriyttämisen avulla opiskelijalle pyritään löytämään sellaisia opiskelun tapoja, joiden avulla hän voi edetä opinnoissaan tavoitteidensa mukaisesti. Eriyttäminen auttaa opiskelijaa tunnistamaan vahvuuksiaan ja hyödyntämään niitä opiskelussa sekä vahvistamaan taitoja, joiden avulla hän edistyy opinnoissaan ja saavuttaa tavoitteitaan. Eriyttäminen palvelee sekä opinnoissaan hitaammin että nopeammin eteneviä opiskelijoita. Eriyttämisessä hyödynnetään erilaisia pedagogisia ratkaisuja, jotka tukevat opiskelijan oppimista. Eriyttämisen ulottuvuudet liittyvät opiskelun laajuuden, syvyyden ja etenemisnopeuden vaihteluun. Ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetuksen sisältöihin, opetusmenetelmiin, toimintatapoihin, opetusmateriaaleihin, oppimisympäristöihin ja tehtävien määrään sekä käytettävissä olevaan aikaan. Opiskelija voidaan ohjata myös hyödyntämään koulutuksen ulkopuolisia mahdollisuuksia esimerkiksi harrastus- tai vapaaehtois- ja mentoritoiminnasta.

Työtapoja voidaan muokata osallistavammiksi esimerkiksi tarjoamalla valinnanmahdollisuuksia, säätelämällä tilankäyttöä, ryhmittelemällä opiskelijoita joustavasti ja hyödyntämällä oppilaitoksen ulkopuolella tapahtuvia oppimistilanteita. Opiskelijaa ohjataan oppimaan itselleen parhaiten soveltuvalla tavalla sekä kehittämään tulevissa opinnoissa tarvittavia itsenäisen työskentelyn ja oppimisen tapoja ja opiskelutaitoja. Opiskelijat voivat tarvita erilaisia mahdollisuuksia osaamisensa ja edistymisensä näyttämiseen ja hyötyvät aina yksilöllisestä palautteesta.

3.2 Yhteistyö muiden kotoutumista tukevien toimijoiden kanssa

Kotoutumiskoulutuksen järjestäjä tekee laajaa ja monipuolista yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyö edistää kotoutumista ja yhteiskunnan vastaanottavuutta. Tällä tarkoitetaan sitä, että opiskelijat saavat valmiuksia ja motivaatiota kotoutumiseen, kun taas yhteistyötä tekevät toimijat osaavat tarjota palveluitaan ja toimintaansa kotoutumiskoulutuksen opiskelijoille ja muokata niitä heidän tarpeisiinsa sopiviksi ja niitä vastaanottaviksi.

Yhteistyön tavoitteena on edistää opiskelijoiden tutustumista eri toimijoihin (esimerkiksi työnantajat, ammatilliset verkostot, yrittäjyyttä tukevat verkostot ja palvelut, koulutuksen järjestäjät, julkiset palvelut, kolmas sektori) sekä omaan lähiympäristöön, paikkakuntaan ja asuinseutuun. Yhteistyö auttaa opiskelijoita löytämään autenttisia tilanteita opitun kielitaidon käyttämiseen ja uuden oppimiseen. Lisäksi yhteistyö monipuolistaa opintotarjontaa, oppimisympäristöjä ja työtapoja.

Kotoutumiskoulutuksen yhteistyösisältöihin kuuluu esimerkiksi tutustumiskäyn-
tejä yrityksissä ja työpaikoilla sekä osallistumista kolmannen sektorin toimintaan.
Opiskelijaryhmissä voi käydä vierailijoita, ja opiskelijoille voidaan tarjota mahdol-
lisuus suorittaa valinnaisia yhteistyötahojen tarjoamia opintoja. Erityisosaamista
vaativia aiheita on syytä käsitellä yhteistyössä vierailevien asiantuntijoiden
kanssa. Vierailevien asiantuntijoiden järjestämiä tilaisuuksia voidaan tarjota eri
kielillä ja räätälöidä erilaisten opiskelijaryhmien tarpeiden mukaan.

Yhteistyön mallit ja käytänteet kuvataan koulutuksen järjestäjän opetussuun-
nitelmassa. Ulkopuolisten toimijoiden kanssa tehtävässä yhteistyössä hyödyn-
netään koulutuksen järjestäjän yleisiä yhteistyömalleja- ja verkostoja. Jos
kotoutumiskoulutuksen järjestäjällä on muutakin koulutustarjontaa, kotoutu-
miskoulutuksen opiskelijoita tutustutetaan organisaation tarjoamiin opiskelu-
mahdollisuuksiin opiskelijoiden yksilölliset tarpeet ja tavoitteet huomioon ottaen.
Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa kuvataan myös mahdollisten
hankittavien koulutusosioiden toteuttajat, kuten työelämän sertifikaattien koulut-
tajat sekä yleisten kielitutkintojen järjestäjät.

Työnantajien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on löytää opiskelijoille työs-
säoppimispaikkoja ja työpaikkoja. Yhteistyön kautta opiskelija voi tutustua alueen
työnantajiin, työllistäviin aloihin, yrittäjyyteen ja elinkeinoelämään. Tavoitteena on
myös vahvistaa työnantajien valmiuksia vastaanottaa, ohjata ja perehdyttää työ-
elämään henkilöitä, jotka voivat vielä työssään tarvita muun muassa kielellistä
tukea.

Jos koulutusta järjestetään niin, että opiskelijat asuvat laajalla alueella, monia-
laista yhteistyötä tehdään soveltuvin osin. Yhteistyötä voidaan tehdä myös verkon
välityksellä tarkoituksenmukaisella tavalla.

4 ARVIOINTI KOTOUTUMISKOULUTUKSESSA

Opiskelijan oppimisen edistymistä ja osaamista arvioidaan sekä koulutuksen aikana (formatiivinen arviointi) että sen päättyessä (summatiivinen arviointi). Arviointi kattaa sekä kieli- ja viestintäosaamisen että yhteiskunta- ja työelämäosaamisen osa-alueet. Formatiivisella arvioinnilla kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa hänen henkilökohtaisiin oppimisen tavoitteisiinsa. Formatiivinen arviointi on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojen aikainen palaute sekä opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaispalaute auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään työskentelyään oppimisen tavoitteiden suuntaisesti. Summatiivisen arvioinnin tarkoituksena on kuvata oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Kieli- ja viestintäosaaminen arvioidaan kielitaitotasolla *alle A1.2, A1.2, A1.3, A2.1, A2.2, B1.1, B1.2* ja *yli B1.2*. Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen arvioidaan merkinnällä *suoritettu/ei suoritettu*. Yhteiskunta- ja työelämäosaamiseen liittyvä työssäoppimisyksikkö arvioidaan merkinnällä *suoritettu/ei suoritettu*. Laaja-alaista osaamista ei arvioida erillisenä vaan osana kieli- ja viestintäosaamisen ja yhteiskunta- ja työelämäosaamisen osa-alueiden arviointia. Mahdollisia valinnaisia opintoja ei arvioida.

4.1 Arvioinnin tehtävät ja tavoitteet

Arviointi on koko kotoutumiskoulutuksen ajan jatkuva prosessi. Hyvä arviointi on oppimista tukevaa, monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Arvioinnin avulla opiskelija voi muodostaa realistisen käsityksen omasta osaamisestaan ja kehittää oppimaan oppimisen taitojaan. Arvioinnin tarkoituksena on antaa opiskelijalle kannustavaa ja ohjaavaa palautetta ja tukea hänen yksilöllistä oppimistaan. Arvioinnin avulla saatu tieto auttaa myös opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti. Lisäksi ohjaava arviointi ja arviointipalautteen antaminen on tärkeää opiskelijan siirtyessä seuraavaan moduuliin tai toiselle polulle.

Hyvä arviointi osallistaa opiskelijan. Opiskelijalle tarjotaan koulutuksen aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Monipuolinen arviointi perustuu eri menetelmin kerättyihin näyttöihin. Opettaja valitsee arviointimenetelmät koulutuksen osa-alueiden tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointimenetelmien valinnassa on otettava huomioon, että vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia asetettuja tavoitteita. Myös oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt otetaan arviointikäytännöissä huomioon. Arviointi toimii myös tärkeänä välineenä opiskelijan mahdollisten tuen tarpeiden

tunnistamisessa. Arviointiin osallistuvat kaikki opiskelijaa opettavat ja ohjaavat yhteistyössä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät koulutuksen järjestäjän arviointikulttuurissa. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, jotka ilmenevät arviointiperusteissa ja joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointiperusteiden selvittämisellä parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan.

4.2 Arviointi kotoutumiskoulutuksen aikana

Opintojen aikaisen arvioinnin tarkoituksena on auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä kehittämään motivaatiotaan ja työskentelyään asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Itsearviointin ja työskentelyn arvioinnin kehittymistä tuetaan. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kotoutumiskoulutuksen yleisiin ja opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin sekä koulutuksen keskeisiin sisältöihin.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia ja opiskelijoiden taustan ja osaamisen huomioon ottavia joustavia menetelmiä siten, että jokainen voi osoittaa osaamisensa. Arviointipalautetta annetaan sekä yksilöllisesti että ryhmälle yhteisesti.

Oppimista arvioidaan antamalla opiskelijalle säännöllisesti suullista ja kirjallista palautetta oppimisen etenemisestä. Suunniteltujen arviointitilanteiden lisäksi opiskelija saa välitöntä palautetta opiskelutilanteissa opettajalta ja muilta opiskelijoilta. Palautteen antamisessa tähdennetään arvostavaa vuorovaikutusta. Näin opiskelija saa tukea voidakseen hahmottaa oppimistaan ja edistymistään. Oppimisen arvioinnin perusteella tehdään tarvittavat muutokset opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan ja ne otetaan huomioon opetuksen järjestämisessä ja oppimisen tukemisessa.

4.3 Arviointi kotoutumiskoulutuksen päättyessä

Kotoutumiskoulutuksen päättyessä opiskelijoita arvioidaan suhteessa koko koulutukselle asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnin kohdistuu opiskelijan yleiseen edistymiseen sekä koulutuksen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamiseen.

4.4 Todistus ja siihen merkittävät tiedot

Kotoutumiskoulutuksesta annetaan koulutuksen päättyessä todistus. Todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- koulutusorganisaation nimi sekä mahdollinen oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja syntymäaika
- koulutuksen nimi ja laajuus sekä opiskelijan suorittamien koulutuksen osa-alueiden laajuus (opintopisteiden määrä)
- työssäoppimisjakson/jaksojen laajuus ja suorituspaikka/paikat
- todistuksen antamispäivä
- koulutusorganisaation/oppilaitoksen leima
- mahdolliset lisätiedot (esimerkiksi suositus seuraavaksi koulutukseksi)
- allekirjoitukset
- tieto siitä, että kotoutumiskoulutus on toteutettu Opetushallituksen laatimien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti (Opetushallituksen määräys OPH-649-2022).

Todistukseen merkitään opiskelijan saavuttama kielitaitotaso opetussuunnitelman perusteissa kuvatuilla kielitaidon osa-alueilla (suullinen ja kirjallinen vastaanottaminen sekä suullinen ja kirjallinen tuottaminen). Opiskelijan yhteiskunta- ja työelämäosaaminen ja siihen liittyvä työssäoppimisjakso arvioidaan asteikolla *suoritettu/ei suoritettu*. Opiskelija saa työssäoppimispaikasta työtodistuksen, jossa on opetussuunnitelman perusteiden todistusmallin mukaiset tiedot.

Opiskelijan suorittamien valinnaisten opintojen nimet ja laajuudet merkitään todistukseen.

5 KOTOUTUMISKOULUTUKSEN OSA-ALUEIDEN KESKEISET TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

Kotoutumiskoulutuksen osa-alueet muodostavat toisiinsa kietoutuvan jatkumon tietoja ja taitoja, oppimisen tapoja ja strategioita, tiedon välittämistä ja vuoro-vaikutusta. Käsiteltävät aiheet kertautuvat koulutuksen aikana spiraalimaisesti siten, että kieli- ja viestintäosaamisen sekä yhteiskunta- ja työelämäosaamisen sisällöt tukevat toisiaan (kuvio 2).

KUVIO 2. KIELI- JA VIESTINTÄOSAAMISEN JA YHTEISKUNTA- JA TYÖELÄMÄOSAAMISEN LIMITYMINEN JA SYNERGIA.

Arjen keskeisimpien ja merkittävimpien kielenkäyttötilanteiden tasosta edetään yleisempään tasoon, vaativampiin kielenkäyttötilanteisiin ja abstraktimpien yhteiskunnallisten aiheiden käsittelyyn. Myös oppimaan oppimisen taidot ja opiskelutaidot kehittyvät ja opiskelijan itseohjautuvuus vahvistuu. Koulutuksen edetessä opiskelijan tiedot ja taidot syvenevät ja laajenevat ja toiminta eri tilanteissa monipuolistuu.

Kieli- ja viestintäosaamisen opetuksessa painottuvat kielelliset ja viestintään liittyvät tavoitteet, yhteiskunta- ja työelämäosaamisen opetuksessa puolestaan

tiedolliset ja taidolliset tavoitteet. Opettajien yhteistyö on keskeistä, jotta kotoutumiskoulutuksessa voidaan luoda opiskelijan kotoutumisen kannalta mielekkäitä oppimiskokemuksia ja vahvistaa tietomäärän kasvamista ja vahvistumista sekä taitojen kehittymistä.

Kotoutumiskoulutuksessa tunnistetaan aikaisemmin hankittua osaamista, ja koulutukseen sisältyy ammatillista suunnittelua ja uraohjausta. Koulutus auttaa siten opiskelijaa jäsentämään omaa koulutuspolkuaan ja elämänsuunnitelmiaan. Opiskelija tutustuu suomalaiseen koulutusjärjestelmään, osaa asemoida itsensä siihen ja tietää, miten aiemmin hankittu osaaminen ja koulutus voidaan tunnustaa. Koulutuksessa voidaan antaa lisäksi muuta opetusta ja ohjausta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä muita yhteiskunnassa tarvittavia valmiuksia.¹⁶ Opiskelija osaa hakeutua jatkokoulutukseen, töihin ja työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin.

Myös opiskelijan kulttuuriseen identiteettiin liittyvän moninaisuuden ja muuntuvuuden ymmärtäminen nähdään kotoutumiskoulutuksen aikana yhtenä keskeisenä tavoitteena: yksilön identiteetin kerroksellisuutta, kulttuurisesti moninaisten sosiaalisten verkostojen muodostumista sekä osallisuuden ja ryhmään kuulumisen prosessia tuetaan läpi koko koulutuksen.

Opiskelija asettaa itse henkilökohtaisia tavoitteita, ja häntä tuetaan ja ohjataan tavoitteiden asettelussa ja niiden saavuttamisessa. Koulutus pyritään järjestämään joustavasti siten, että se antaa mahdollisuuden henkilökohtaisen opintopolutun rakentamiseen.

5.1 Laaja-alainen osaaminen kotoutumiskoulutuksessa

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan oppimisen ja osaamisen perustana olevia kognitiivisia taitoja, metataitoja sekä muita taitoja, joita opiskelija tarvitsee arjessaan, opiskelussaan, yhteiskunnassa ja työelämässä. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteena on tukea opiskelijan ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestäväen elämäntavan edellyttämää osaamista. Laaja-alaisen osaamisen alueet ilmentävät osaltaan myös kotoutumiskoulutuksen arvoperustaa, koulutuksen tehtävää ja koulutuksen yleisiä tavoitteita.

Kotoutumiskoulutuksen laaja-alaisen osaamisen alueet ja niiden arviointi kytetään kieli- ja viestintäosaamisen ja yhteiskunta- ja työelämäosaamisen tavoitteisiin ja sisältöjen opetukseen ja arvioidaan osana niiden arviointia.

16 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 20 §

Laaja-alainen osaaminen koostuu seuraavista alueista:

Oppimaan oppimisen taidot ja opiskelutaidot

Opiskelija osaa hankkia tietoa sekä tuottaa, jäsentää, arvioida ja soveltaa sitä. Hän osaa ottaa vastuuta opinnoistaan ja suunnitella niitä realistisesti ja tavoitteellisesti. Hän osaa käyttää tarkoituksenmukaisia ja monipuolisia oppimistapoja ja -strategioita sekä tiedostaa niiden vaikutuksen oppimiseen. Hän ymmärtää vertaisryhmän ja muun lähipiirin merkityksen oppimisen ja opiskelun tukena.

Monilukutaito

Opiskelija osaa tulkita ja tuottaa erilaisia tekstejä sekä harjaantuu toimimaan monimuotoisten tekstien kanssa. Monimuotoiset tekstit voivat olla esimerkiksi puhuttuja, kirjoitettuja, visuaalisia, audiovisuaalisia ja näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä voivat sisältää erilaisia kielimuotoja arkikielestä opiskelukieleen ja eri tiedonalojen kieleen. Monilukutaitoon kuuluvat luku- ja kirjoitustaidon lisäksi esimerkiksi kuvanlukutaito, medialukutaito sekä matemaattinen lukutaito. Monilukutaito harjaannuttaa myös tekstien kriittiseen lukemiseen ja kulttuuristen viittausten ymmärtämiseen. Opiskelija tarvitsee monilukutaitoa arjenhallinnassa, vuorovaikutuksessa sekä opinnoissa.

Digitaidot

Opiskelija osaa käyttää tietokonetta, älypuhelinta ja muita mobiililaitteita opiskelun, tiedonhankinnan, tekstien kääntämisen, työnhaun, koulutukseen haun ja vuorovaikutuksen apuvälineenä. Hän osaa toimia vastuullisesti sosiaalisessa mediassa ja digitaalisissa ympäristöissä. Hän käyttää digitaalisia palveluita tietoturvallisesti asioidessaan viranomaisten ja muiden sähköisiä asiointia edellyttävien palveluntarjoajien kanssa.

Vuorovaikutustaidot

Opiskelija toimii tilanteen vaatimalla tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ilmaisee erilaisia näkökantoja rakentavasti. Hän osaa kuunnella ja kunnioittaa toisten näkemyksiä ja tuoda omia näkökulmiaan esille yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Opiskelija kehittää empatiakykyään. Hän osaa käyttää viestinnässä kielivarantoaan asianmukaisesti ja toimivasti. Opiskelija osaa viestiä asianmukaisesti myös erilaisilla digitaalisilla alustoilla.

Hyvinvointitaidot

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen. Hän osaa huolehtia fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta toimintakyvystään. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Hän osaa suunnitella omaa ajankäyttöään siten, että opiskelu

ja vapaa-aika vuorottelevat tarkoituksenmukaisesti. Opiskelija osaa hakea tietoa, apua ja tukea oman hyvinvointinsa ylläpitämiseksi sekä hakeutua tarvittaessa hyvinvoinnin ja terveydenhuollon palveluihin.

Ympäristötaidot

Opiskelija ymmärtää kestäväen kehityksen merkityksen yhteiskunnalle ja maapallolle ja osaa toimia kestäväen kehityksen mukaisesti. Opiskelija tunnistaa ja ymmärtää keskeisiä ympäristön muutoksia ja ihmisen toiminnan merkityksen niihin. Hän tuntee kestäväen kehityksen tavoitteet ja ymmärtää ilmiöiden vaikutuksia toisiinsa esimerkiksi kulttuurisesta, sosiaalisesta tai taloudellisesta näkökulmasta. Opiskelijaa osaa toimia kestäväen elämäntapaa tukien ja ottaa vastuuta ympäristöstä yhteistyössä muiden kanssa.

Kulttuuriset taidot

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä opiskeluyhteisön ja yhteiskunnan kielellisestä, kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Hän tiedostaa oman kotoutumisprosessinsa eri vaiheet ja osaa tarkastella omaa tilannettaan. Opiskelija kartuttaa kokemuksiaan kansainvälisyydestä omassa arjessaan ja opiskeluympäristössään sekä esimerkiksi vierailujen, kulttuuritapahtumien, verkostoyhteistyön tai muun yhteistyön kautta.

5.2 Kieli- ja viestintäosaaminen

Kieli- ja viestintäosaamisen opetus perustuu käsitykseen opiskelijasta toimijana, joka käyttää kieltä omiin viestintätarpeisiinsa ja toimii aktiivisesti oppimisprosessissaan. Kielitaito kehittyy erilaisissa kielenkäyttö- ja vuorovaikutustilanteissa, joten opetuksessa painottuvat keskustelu- ja vuorovaikutusstrategiat ja sosiolingvistiset taidot, kuten tilanteeseen sopivuus, kohteliaisuus ja eri rekistereiden hallinta.

Kohdekielinen ympäristö antaa kieli- ja viestintäosaamisen harjoitteluun paljon mahdollisuuksia, joiden hyödyntämistä koulutus tukee. Koulutuksen aikana ohjataan opiskelijoita käyttämään kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa myös koulutuksen ulkopuolella vapaa-ajalla ja harrastuksissa. Opiskelijaa kannustetaan itsenäiseen kieliympäristön havainnointiin ja suomen/ruotsin kielen käyttämiseen oman elämänsä kielenkäyttötilanteissa. Kohdekielisessä ympäristössä opiskelija oppii arvioimaan omia taitojaan ja kielenkäyttötarpeitaan.

Kielitietoisuus läpäisee kotoutumiskoulutuksen opetuksen. Kieli- ja viestintäosaamisen opetuksessa kieltä opetetaan tietoisesti ja tavoitteellisesti osana eri sisältöalueiden opetusta. Sisältöalueiden käsittelyssä hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan opiskelijan omaa moninaista kielivarantoa. Monikielisuuden hyödyntäminen tukee myös viestin välittämistä, mediaatiota, niissä tilanteissa,

jossa kaikilla ei ole yhteistä kieltä. Mediaatio sisältää sekä viestien välittämistä että viestintätilanteen eri osapuolten tukemista heidän viestimisessään. Mediaatio on viestin ymmärrettävyyden muokkaamisen lisäksi myös oman ajattelun välittämistä toiselle osapuolelle ja näiden ajatusten edelleen kehittämistä yhdessä. Kotoutumiskoulutuksen kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa mediaatio ei rajoitu vain kieleen, vaan se on myös kulttuuristen tulkin-tojen välittämistä. Mediaatio edellyttää aktiivista osallisuutta viestintätilanteissa.

Kotoutumiskoulutuksessa opiskelijan tavoitteena on saavuttaa sellainen suomen/ruotsin kielen taito, joka on riittävä hänen urasuunnittelunsa tarpeisiin ja muihin tavoitteisiin, jotka määrittellään henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa. Koulutuksen alussa kielitaidon lähtötaso arvioidaan tarvittaessa. Koulutuksen yleisenä tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa keskimäärin toimivan peruskielitaidon suomen/ruotsin kielessä. Kielitaitoprofiilit vaihtelevat yksilöllisesti, joten opiskelijan kielitaito voi joillakin kielitaidon osa-alueilla ylittää tai alittaa kotoutumiskoulutuksen tavoitetason. Tämä tulee huomioida opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tavoitteiden asettelussa. Myös opiskelijoiden opiskelutaidot ja oppimaan oppimisen valmiudet vaihtelevat. Koulutuksessa on huomioitava opiskelijaryhmän ja yksilöiden tarpeet tavoitteiden asettelussa ja sisältöjen painotuksissa. Koulutusta mukautetaan tarvittaessa viittomakielen ja pistekirjoituksen edellyttämällä tavalla.

Kieli- ja viestintäosaamisen tavoitteet ja opiskelijan osaaminen kuvataan kielitaitotasolla A1.2-A1.3, A2.1-A2.2 ja B1.1-B1.2. Sisällöt ja niihin liittyvät kielenkäyttötilanteet toistuvat ja syvenevät tasolta toiselle muodostaen jatkumon. Yhteiskunta- ja työelämäosaamisen sekä kieli- ja viestintäosaamisen sisällöt nivoutuvat toisiinsa. Tarkoituksena on, että opiskelija saa tarvitsemiaan kielillisiä valmiuksia opiskelua ja työelämää varten. Myös opiskelijoiden oman alan ammattikielen kehittämisen valmiuksia harjoitellaan ja tuetaan koulutuksen aikana. Kieli- ja viestintäosaaminen kehittyy tasolta toiselle ja tarjoaa oppijalle yhä monipuolisempia ilmaisukeinoja. Opiskelijan osaamisen kuvaus tasolta toiselle antaa yleiskuvan opetuksen sisältöjen syvenemisestä ja laajentumisesta ja kieli- ja viestintäosaamisen osa-alueen tavoitteista.

5.2.1 Keskeiset sisällöt

Kieli- ja viestintäosaamisen sisällöissä käsitellään laajasti opiskelijan lähipiiriin, arkielämään ja hyvinvointiin liittyviä teemoja. Niiden opetukseen sisällytetään myös kielelliset normit ja konventiot, joiden avulla kustakin teemasta puhutaan. Lisäksi käsitellään työelämä- ja yhteiskuntaosaamisen sisältöjen opiskelussa tarvittavaa sanastoa ja käsitteitä vuorovaikutustilanteiden näkökulmasta. Käsiteltävien sisältöjen valinnan ja laajuuden lähtökohtana ovat opiskelijan tarpeet ja tavoitteet. Sisältöjen valinnassa huomioidaan keskeisiä ajankohtaisia ilmiöitä ja tapahtumia, mikä vahvistaa opiskelijan osallisuutta ja aktiivista toimijuutta. Autenttiset tilanteet ja materiaalit kannustavat opiskelijaa kielen käyttämiseen opetustilanteiden ulkopuolella ja koulutuksen päättymisen jälkeen.

Kieli- ja viestintäosaamisen opetuksessa käsitellään seuraavia sisältöjä ja niihin liittyvää sanastoa ja keskeisiä käsitteitä:

- oma lähipiiri, arkielämä ja hyvinvointi, asuminen ja kodin turvallisuus
- oman asuinalueen peruspalvelut ja erilaiset asiointitilanteet: koulutus ja varhaiskasvatus, sosiaali-, terveys- ja hyvinvointipalvelut, kirjasto- ja kulttuuripalvelut, työllisyyspalvelut, pelastustoimi, poliisi
- vapaa-aika ja harrastustoiminta, vapaaehtoistyö
- yhteiskunnallinen osallisuus ja vaikuttaminen, kolmannen sektorin toiminta ja palvelut
- digitaaliset ja monikieliset mediat ja palvelut
- luonto ja ympäristö, kestävän kehityksen periaatteet

5.2.2 Tavoitteet ja opiskelijan osaaminen

Kieli- ja viestintäosaamisen tavoitteiden pohjana ovat Opetushallituksen Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko (Opetushallitus 2019) sekä Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys, Täydentävä osa ja lisäkuvaimet (Opetushallitus 2018). Näissä opetussuunnitelman perusteissa opiskelijan osaaminen kuvataan suullisen ja kirjallisen vastaanottamisen ja tuottamisen sekä vuorovaikutuksen ja mediaation näkökulmista.

A1.2–A1.3 KEHITTYVÄ JA TOIMIVA ALKEISKIELITAITO

Tavoitteet

Opiskelija selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin. Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Hän osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Opiskelija osaa käyttää joitakin kohteliaita ilmauksia rutiininomaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksittäisen tiedon lyhyestä tekstistä. Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan joistakin arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä.

Opiskelijan osaaminen

Suullinen ja kirjallinen vastaanottaminen	Suullinen ja kirjallinen tuottaminen
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none">• ymmärtää yleisimpiä peruskysymyksiä ja itselleen suunnattua selkeää ja/tai mukautettua puhetta tutuista aiheista sekä havainnollistettuja ohjeita asiayhteyden tukena (muun muassa asiakaspalvelu, opetustilanteet)• osaa havainnoida ja poimia yksittäisiä tietoja ympäristöstään (muun muassa kartat, kyltit, opasteet, mainokset, lyhyet ja kuvin tuetut tekstit)• ymmärtää keskeistä sisältöä ja osia lyhyistä, yksinkertaisista lähiympäristönsä teksteistä (muun muassa ilmoitukset, tiedotteet, kertomukset, uutiset)• tunnistaa joitakin keskeisiä kirjoitettuja ja puhuttuja tekstilajeja	<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none">• osaa ilmaista välittömät tarpeensa ja kertoa yksinkertaisin ilmaisin itsestään, arjestaan sekä joistakin lähipiiriään ja -ympäristöään koskevista asioista suullisesti• osaa ääntää sana- ja lausetasolla jokseenkin ymmärrettävästi• osaa täyttää perustietonsa lomakkeeseen, kirjoittaa lyhyen tekstin kuten muistilapun tai viestin tutusta aiheesta• osaa ilmaista suhtautumistaan yksinkertaisin, ulkoa opituin ilmaisin pääsääntöisesti suullisesti

Vuorovaikutus ja mediaatio

Opiskelija

- osaa toimia arkielämän rutiininomaisissa vuorovaikutustilanteissa ja vastata yksinkertaisesti itseään koskeviin kysymyksiin suullisesti ja kirjallisesti
- käyttää tavallisimpia viestintävälineitä tarvittaessa tuetusti
- osaa ilmaista, ymmärtääkö ja tarvitseeko toistoa tai täsmennystä
- osaa toimia ohjatuissa ryhmätilanteissa ja tarvittaessa kysyä tarkennuksia esimerkiksi tehtävänantoon
- osaa ilmaista suhtautumistaan käyttämällä erilaisia strategisia keinoja (nonverbaalisuus, monikielisyys) viestinsä tukena

A2.1–A2.2 PERUSKIELITAIDON ALKUVAIHE JA KEHITTYVÄ PERUSKIELITAITO

Tavoitteet

Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen niissä. Hän joutuu silloin tällöin pyytämään toistoa, tarkennusta avainsanoista tai selvennystä vakiosanontoja käyttäen. Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein

keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaistamiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.

Opiskelija pystyy seuraamaan selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.

Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita.

Opiskelijan osaaminen

Suullinen ja kirjallinen vastaanottaminen	Suullinen ja kirjallinen tuottaminen
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää lyhyitä keskusteluja ja kerrontaa itselleen tutuista aiheista sekä keskeisen sisällön selkeästi puhutuista teksteistä • ymmärtää keskeisen sisällön yksinkertaisista arkielämän autenttisista teksteistä ja asiateksteistä • tuntee erilaisia itselleen merkityksellisiä kirjoitettuja ja puhuttuja tekstilajeja sekä osaa käyttää niitä 	<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa kertoa keskeisistä omaan elämäänsä liittyvistä asioista kuten henkilö- ja työhistoriastaan ja vapaa-ajastaan sekä lähiympäristöstään suullisesti • osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa • osaa kirjoittaa lyhyen, sidosteisen tekstin kuten sähköpostin tutuista aiheista ja tehdä lyhyitä muistiinpanoja • osaa ilmaista suhtautumistaan ja mieltymyksiään sekä perustella niitä yksinkertaisin, tavanomaisin ilmaisin myös kirjallisesti

Vuorovaikutus ja mediaatio

Opiskelija

- osaa toimia ennakoitavissa ja rutiininomaisissa asiointitilanteissa suullisesti ja kirjallisesti
- osaa käyttää itselleen tarpeellisia viestintävälineitä
- osaa pyytää toistoa ja tarkennusta asioihin, joita ei ymmärrä sekä sietää osittaista ymmärtämistä
- osaa esittää ryhmätilanteissa sosiaalisten normien mukaisia pyyntöjä sekä välittää tietoja ja ohjeita
- osaa keskustella tutuista asioista ja ilmaista suppeasti mielipiteensä käyttämällä erilaisia strategisia keinoja (nonverbaalisuus, monikielisyys)
- tuntee puhutun ja kirjoitetun kielen konventiot

B1.1–B1.2 TOIMIVA JA SUJUVA PERUSKIELITAITO

Tavoitteet

Opiskelija ymmärtää kielenkäytön tilannesidonnaisuuden ja osaa mukauttaa viestintäänsä yleisimmissä tilanteissa. Hän pystyy toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kun tilanne tai aihepiiri on itselle tuttu tai tärkeä.

Opiskelija osaa käyttää erilaisia viestintästrategioita, esimerkiksi pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata tuntemattoman ilmauksen tai muotoilla viestinsä uudelleen sekä neuvotella tuntemattomien ilmauksien merkityksistä. Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästi ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää tekstistä pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta. Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista aiheista.

Opiskelijan osaaminen

Suullinen ja kirjallinen vastaanottaminen	Suullinen ja kirjallinen tuottaminen
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none">• ymmärtää yleisiä aihepiirejä käsittelevän puheen pääajatuksia ja itselleen keskeisiä yksityiskohtia• ymmärtää ääntämykseltään erilaisia puhujia• pystyy lukemaan monenlaisia, eripituisia ja monimediaisia tekstejä sekä löytämään tekstistä pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia, kun aihepiiri on itselle tuttu• tuntee eri tekstilajien käyttötarkoituksia ja osaa tulkita ja käyttää tarvitsemiaan tekstilajeja tarkoituksenmukaisesti	<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none">• osaa kertoa omasta taustastaan ja osaamisestaan jo melko yksityiskohtaisesti sekä selostaa yleiseen ja itselle tuttuun aihepiiriin liittyviä tapahtumia ja tilanteita suullisesti• osaa ääntää suhteellisen vaivattomasti ja ymmärrettävästi• osaa tuottaa yleisimpien tekstilajien mukaisia tekstejä itselle tärkeistä aiheista (muun muassa työhakemus) ja osaa tehdä kuulemastaan tai lukemastaan ohjatusti muistiinpanoja itselle tutusta aiheesta• osaa ilmaista suhtautumistaan, mieltymyksiään ja mielipiteitään sekä perustella niitä melko monipuolisin keinoin sekä suullisesti että kirjallisesti

Vuorovaikutus ja mediaatio

Opiskelija

- osaa toimia monenlaisissa, myös vähemmän rutiinomaisissa ja puolivirallisissa tilanteissa suullisesti ja kirjallisesti
- osaa käyttää yleisimpiä viestintävälineitä ja hakea tietoa eri medioista sekä välittää ja tiivistää sitä muille

- osaa pyytää kohdennetusti tarkennusta tai selvennystä sekä osaa tarkentaa ja korjata omaa puhettaan vuorovaikutustilanteessa
- osaa toimia ryhmässä epämuodollisissa vuorovaikutustilanteissa esimerkiksi opetustilanteessa sekä pystyy osallistumaan yhdessä ideointiin, kun aihepiiri on tuttu
- osaa osoittaa omaa suhtautumistaan vuorovaikutustilanteessa ja tulkita vuorovaikutuskumppaniaan käyttämällä erilaisia strategisia keinoja (nonverbaalisuus, monikielisyys)
- tunnistaa kielen tilanteista vaihtelua, sosiaalisia käytänteitä ja normeja ennakoitavissa tilanteissa

5.2.3 Kieli- ja viestintäosaamisen arviointi

Kieli- ja viestintäosaamisen arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kieli-taitoprofiilin epätasaisuus. Opiskelijan osaaminen arvioidaan suullisessa ja kirjallisessa vastaanottamisessa sekä suullisessa ja kirjallisessa tuottamisessa. Arvioinnissa huomioidaan läpäisevästi vuorovaikutuksen ja mediaation näkökulmat. Arvioinnissa käytetään kielitaitotasoa A1.2, A1.3, A2.1, A2.2, B1.1 ja B1.2. Jos opiskelijan taitotason arvioidaan kotoutumiskoulutuksen päättyessä olevan jollakin osa-alueella alle A1.2, merkitään todistukseen *alle A1.2*. Vastaavasti jos opiskelijan taitotaso jollain osa-alueella ylittää taitotason B1.2, merkitään todistukseen *yli B1.2*.

Kotoutumiskoulutuksen hallinnointia ja kotoutumiskoulutuksen jälkeisiin koulutuksiin ohjaamista varten annetaan myös yleisarvio opiskelijan saavuttamasta kielitaitotasosta koulutuksen päättyessä. Tämä yleisarvio muodostetaan osa-alueiden taitotasojen keskiarvona siten, että tarvittaessa painotetaan opiskelijan jatkosuunnitelman kannalta keskeisimpien kielitaidon osa-alueiden arvioita. Yleisarviota ei merkitä todistukseen, vaan sitä käytetään vain koulutusten ja jatkosuositusten hallinnoinnin välineenä.

5.2.4 Latinalaisen kirjaimiston osaamista vahvistavat opinnot

Niille opiskelijoille, jotka osaavat lukea ei-aakkosellisella kirjoitusjärjestelmällä tai muulla kuin latinalaisella kirjaimistolla ja joiden lukutaito voi teknisen lukutaidon lisäksi vaatia vielä harjoitusta kohti funktionaalista lukutaitoa, voidaan kotoutumiskoulutuksen osana tarjota latinalaisen kirjaimiston osaamisen vahvistamista tukeva opintokokonaisuus. Edellytyksenä on, että opiskelijoiden oppimisvalmiudet ja koulutustausta riittävät opintokokonaisuuden opiskeluun, ja kotoutumiskoulutus on muutoin tavoitteiltaan ja sisällöiltään heille tarkoituksenmukaisin koulutus.

Latinalaisen kirjaimiston osaamista vahvistavissa opinnoissa painopiste on aluksi teknisessä lukemisessa ja sana- ja lausetason kirjoittamisessa, sen jälkeen tekstin ymmärtämisessä, tulkinnessa ja tuottamisessa. Tavoitteena on vahvistaa opiskelijan äänne- ja tavutietoisuutta sekä äänne-kirjainvastaavuuden periaatteen

ymmärtämistä lukemisessa ja kirjoittamisessa. Opintokokonaisuuden aikana harjoitellaan erottamaan, tunnistamaan ja tuottamaan äänteitä ja kirjaimia sekä ymmärtämään niiden välinen yhteys. Niin ikään harjoitellaan äänteiden yhdistämistä tavuiksi ja sanoiksi. Teknisen luku- ja kirjoitustaidon kehittyminen latinalaisella kirjaimistolla mahdollistaa myös luetun ymmärtämisen ja erilaisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen. Opiskelijoiden luku- ja kirjoitustaitoa tulee vahvistaa koko kotoutumiskoulutuksen ajan.

5.3 Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen

Yhteiskunta- ja työelämäosaamisen opinnot kulkevat kieli- ja viestintäosaamisen opiskelun rinnalla koulutuksen alusta alkaen. Sisällöissä huomioidaan opiskelijoiden suomen/ruotsin kielen taidon taso. Sisältöjä käsitellään ja painotetaan toteutuksen kannalta tarkoituksenmukaisessa järjestyksessä. Sisältökokonaisuuksien painotukset voivat vaihdella opiskelijoiden ja opetusryhmien tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti. Opiskelija on saattanut osallistua monikieliseen yhteiskuntaorientaatioon tai saada esimerkiksi työn, opiskelun tai verkostojensa kautta tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, koulutuksesta ja työelämästä. Kotoutumiskoulutuksen yhteiskunta- ja työelämäosaamisen opinnot tukevat ja syventävät näitä tietoja ja antavat opiskelijalle valmiuksia toimia suomen/ruotsin kielellä yhteiskuntaan, työelämään ja koulutukseen liittyvissä tilanteissa. Opintojen tavoitteena on myös kehittää niissä tarvittavia sosiaalisia ja viestinnällisiä taitoja, tiedonhaun taitoja ja digitaalisia taitoja.

Kotoutumiskoulutuksen yhteiskunta- ja työelämäosaamisen opinnot tukevat maahanmuuttajan kotoutumisprosessia ja sosiaalista osallisuutta. Opintojen avulla opiskelija saa realistisen ja ajantasaisen kuvan sekä suomalaisen yhteiskunnan toimintamekanismeista että omista mahdollisuuksistaan yhteiskunnan jäsenenä työelämässä ja arjessa. Koulutus tarjoaa välineitä ammatillisten ja muiden jatkosuunnitelmien tueksi sekä tietoa suomalaisesta työkuulttuurista. Opiskelija saa sellaisia tietoja ja taitoja, joiden avulla hän kykenee toimimaan uudessa elämäntilanteessa ja tekemään valintoja.

Yhteiskunta- ja työelämäosaamisen sisältökokonaisuuksia opetetaan kotoutumiskoulutuksen alusta lähtien ja ne nivoutuvat kieli- ja viestintäosaamisen sisältöihin. Sisällöissä huomioidaan erityisesti käytännön tarpeet, joita opiskelijalla on eri elämäntilanteissa. Opinnoissa edetään arkielämän tilanteista kohti laajempaa yhteiskunnan ja työelämän tuntemusta. Opiskelijan osaaminen syvenee koulutuksen edetessä sellaisiksi tiedoiksi ja taidoiksi, jotka auttavat häntä ymmärtämään suomalaista yhteiskuntaa sekä yhteiskunnassa vaikuttavia arvoja ja asenteita. Koulutuksen alkuvaiheessa kokonaisuuksien käsittely keskittyy enemmän sanastoon ja keskeisiin käsitteisiin, ja teemojen käsittely laajenee ja syvenee koulutuksen edetessä.

Koulutuksen tavoitteena on myös lisätä opiskelijan paikallistuntemusta. Sisällöissä huomioidaan alueelliset erityispiirteet kuten työmarkkinatilanne ja koulutustarjonta. Opintojen järjestämiseen hankitaan tarvittaessa oppilaitoksen ulkopuolista asiantuntemusta.

Osana yhteiskunta- ja työelämäosaamisen opetusta opiskelijoita rohkaistaan työ- ja koulutusmahdollisuuksien etsimisen ohella osallistumaan myös harrastustoimintaan ja esimerkiksi vapaaehtoistyöhön. Opiskelijoita tuetaan rakentamaan verkostoja, joista on hyötyä kotoutumisessa ja työllistymisessä. Opiskelijoiden verkostoitumista voidaan tukea muun muassa järjestämällä erilaisia tilaisuuksia yhteistyökumppaneiden kanssa, rohkaisemalla opiskelijoita harrastus- ja vapaaehtoistoimintaan sekä tukemalla heitä oman alan mentorin löytämisessä.

Opiskelijan yhteiskunta- ja työelämäosaamista arvioidaan koko koulutuksen ajan. Osa opinnoista voidaan tarjota mahdollisuuksien mukaan myös opiskelijan äidinkiellellä tai muulla hänen käyttämällään kielellä.

5.3.1 Yhteiskuntaosaaminen

Yhteiskuntaosaamisen opinnot antavat opiskelijalle yleisiä tietoja, taitoja ja valmiuksia ymmärtää suomalaista yhteiskuntaa ja kulttuuriympäristöä sekä toimia yhteiskunnassa yhdenvertaisena ja aktiivisena jäsenenä. Yhteiskuntaosaamisen opinnoissa perehdytään yhteiskunnan perusrakenteisiin ja maantuntemukseen sekä peruspalveluihin. Suomalaisuutta ja suomalaista kulttuuriympäristöä tarkastelemalla opiskelijalle syntyy käsitys niistä toimintatavoista ja arvoista, joihin suomalainen yhteiskunta nojaa. Tavoitteena on, että opiskelija oppi havainnoimaan ja tulkitsemaan kulttuureihin liittyviä tapoja, arvoja, normeja ja asenteita. Opiskelijoita tuetaan rakentavan vuoropuhelun käymisessä erilaisten ihmisten kanssa ja sitä kautta turvallisen yhteiskunnan rakentamisessa.

YHTEISKUNNAN PERUSRAKENTEET JA MAANTUNTEMUS, 3–6 OP

Tavoitteet ja sisällöt

Tavoitteena on, että opiskelija tuntee suomalaisen yhteiskunnan rakennetta ja toimintaa sekä saa perustiedot voidakseen toimia aktiivisena ja tasa-arvoisena yhteiskunnan jäsenenä. Opiskelija tunnistaa yhtäläisyyksiä ja eroja itsensä, aiempien asuinympäristöjensä ja Suomen välillä suhteuttaen niitä omiin kokemuksiinsa, aiempiin asuin- ja kulttuuriympäristöihinsä sekä nykyiseen elinpiiriinsä. Opiskelija ymmärtää demokraattisen yhteiskunnan toimintaa. Opiskeltavien aiheiden kautta opiskelija saa perustietoa Suomen lainsäädännöstä ja erityisesti hänen kotoutumisensa kannalta keskeisestä säädöspohjasta. Opiskelija ymmärtää sukupuolten tasa-arvoon ja seksuaalioikeuksiin liittyvän lainsäädännön ja arvojen merkityksen Suomessa. Opinnoissa käsitellään myös perheen, lasten ja nuorten asemaa ja oikeuksia Suomessa. Osana lainsäädäntöä käsitellään

myös perus- ja ihmisoikeuksia, Suomen kansainvälisiä ihmisoikeusvelvoitteita ja -sitoumuksia sekä perus- ja ihmisoikeuksien valvontaa siltä osin kuin ne ovat olennaisia kotoutumisen kannalta. Opiskelija tunnistaa syrjinnän ja rasismien muotoja ja saa valmiuksia toimia tilanteissa, joissa hän saattaa kohdata syrjintää. Opiskelija saa valmiuksia toimia itse syrjimättömästi.

Opintojen myötä opiskelija tuntee pääpiirteittäin Suomen ja lähialueiden maantiedettä sekä Suomen asemaa ja toimintaa osana Pohjoismaita, Eurooppaa ja maailmaa. Opiskelija tutustuu yhteiskunnalliseen toimintaan, elinkeinoihin ja luontoon alueellaan ja asuinpaikkakunnallaan. Opiskelija tuntee jokamiehen oikeudet ja luonnossa liikkujan velvollisuudet. Erityistä asiantuntemusta vaativissa aiheissa hyödynnetään niihin perehtyneitä asiantuntevia yhteistyötahoja.

Opetuksessa käsitellään seuraavia sisältöjä:

- Suomen historian keskeiset tapahtumat ja maantuntemus
- kestävän kehityksen periaatteet, ympäristö ja luonto
- Suomen yhteiskuntarakenteen peruspiirteet kuten poliittinen järjestelmä, paikallishallinto, valtioelimet
- julkisten palveluiden rahoitus sekä arvot, joille yhteiskunta rakentuu
- elinkeinorakenne valtakunnallisesti ja paikallisesti
- Suomi osana Euroopan unionia ja globalisaatiota
- Suomessa asuvan perusoikeudet ja velvollisuudet
- yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteet
- yhteiskunnalliset vaikutusmahdollisuudet
- suomalaisten tapojen, arvojen ja normien eri muotojen tunnistaminen

Opiskelijan osaaminen

Opiskelija

- tuntee Suomen historian keskeisiä tapahtumia ja Suomea maana
- tuntee ympäristönsuojelun ja kestävän kehityksen periaatteita
- tuntee lähiluontoa ja sen mahdollisuuksia
- tuntee Suomen yhteiskuntarakenteen ja elinkeinorakenteen peruspiirteitä
- tietää Suomessa asuvan perusoikeudet ja velvollisuudet
- tuntee ja osaa käyttää poliittisia ja muita yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia
- tietää yhdenvertaisuuden, sukupuolten välisen tasa-arvon ja uskonnonvapauden periaatteet ja saa valmiudet toimia niiden mukaisesti
- osaa toimia kohdatessaan syrjintää, saa valmiudet toimia syrjimättömästi
- tuntee suomalaisia tapoja, arvoja ja normeja

YHTEISKUNNAN PERUSPALVELUT, 3–5 OP

Tavoitteet ja sisällöt

Tavoitteena on tutustua julkisiin, yksityisiin ja kolmannen sektorin tuottamiin palveluihin, joita opiskelija voi yhteiskunnan jäsenenä käyttää. Opiskelija tuntee peruspalvelujärjestelmää sekä oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan palveluiden käyttäjänä. Opiskelijaa tuetaan toimimaan vastuullisesti tiedostaen oikeutensa ja velvollisuutena kuluttajana. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee eri asumismuodot, kodin turvallisuuteen liittyvät seikat ja osaa toimia hätätilanteessa. Opiskelija osaa hakeutua tarvitsemansa palvelun piiriin ja tietää, mistä saa tietoa tarvitsemastaan palvelusta sekä osaa toimia palveluiden käyttäjänä. Tavoitteena on, että opiskelija osaa käyttää digitaalisia ja monikielisiä palveluita.

Opetuksessa käsitellään seuraavia sisältöjä:

- oman asuinalueen peruspalvelut, esimerkiksi koulutus ja varhaiskasvatus, sosiaali- ja terveyspalvelut, kirjasto- ja kulttuuripalvelut, työllisyys- ja yrittäjyyspalvelut
- hyvinvointi ja sosiaaliturva
- asuminen, asumismuodot ja kodin turvallisuus
- muut tärkeät palvelut kuten pelastustoimi ja poliisi
- digitaaliset ja monikieliset palvelut
- julkinen ja yksityinen sektori palveluntuottajana, palveluiden rahoitus
- kuluttajana toimiminen ja oman talouden suunnittelu
- kolmannen sektorin toiminta ja palvelut, vapaaehtoistyö ja harrastustoiminta

Opiskelijan osaaminen

Opiskelija

- tuntee asumiseen liittyviä sääntöjä ja käytänteitä
- tuntee elämäntilanteensa kannalta keskeisiä etuuksia ja palveluita ja osaa hakeutua tarvitsemiinsa palveluihin
- tuntee keskeiset oikeutensa ja velvollisuutensa palveluiden käyttäjänä ja kuluttajana
- osaa käyttää digitaalisia palveluita tietoturvallisesti ja vastuullisesti
- osaa hakeutua harrastus- tai vapaaehtoistoimintaan

5.3.2 Työelämäosaaminen

Työelämäosaamisen opinnot sisältävät ammatti- ja koulutustietoutta, työelämätietoutta ja työssäoppimista. Tarkoituksena on antaa opiskelijalle sellaiset tiedot ja taidot, joiden avulla hän voi hakeutua työelämään ja työllistyä kestävästi suomalaisille työmarkkinoille suunnitelmiensa mukaisesti. Työelämäosaamisen

opinnot antavat opiskelijalle myös taitoja selviytyä työpaikan arjessa ja muuttuvassa työelämässä. Opinnot tukevat opiskelijaa ammatinvalinnan sekä urasuunnittelun kysymyksissä ja osaamisen tunnistamisessa, arvioimisessa ja kuvaamisessa. Opiskelija pystyy vertaamaan omaa osaamistaan ja valmiuksiaan suhteessa työmarkkinoiden vaatimuksiin ja hyödyntämään tätä tietoa työllistymisessä, ammatinvalinnassa ja jatkokoulutuksen tai osaamisen täydentämisen tarpeiden tunnistamisessa.

AMMATTI- JA KOULUTUSTIETOUS, 2–4 OP

Tavoitteet ja sisällöt

Ammatti- ja koulutustietouden tavoitteena on, että opiskelija saa monipuolisen kuvan ammateista, koulutusmahdollisuuksista ja työelämän vaatimuksista urasuunnittelun ja jatkosuunnitelmien tueksi. Opiskelija peilaa osaamistaan, vahvuuksiaan ja mahdollisuuksiaan suhteessa ammattien vaatimuksiin sekä saa valmiuksia, joiden avulla hän voi suunnitella työllistymispolkuun. Tavoitteena on, että opiskelijan ymmärrys mahdollisuuksistaan kasvaa ja jatkosuunnitelma selkenee.

Ammattitietouden tarkoituksena on antaa opiskelijalle ajankohtaista tietoa ammattialoista, ammateista ja niiden vaatimuksista. Yleisen ammattitietouden lisäksi painotetaan niitä ammatteja ja aloja, jotka erityisesti hyödyttävät opiskelijaa. Opiskelija tutustuu ammatteihin, työtehtäviin, ammatin vaatimuksiin kuten koulutus- ja kielitaitovaatimuksiin, mahdollisiin työpaikkoihin ja palkkaukseen. Opiskelijaa tuetaan oman osaamisen tunnistamisessa ja suhteuttamisessa suomalaisen työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin. Lisäksi opiskelija oppii omaan osaamiseen ja omaan alaan liittyvää ammatillista kieltä, jonka osamista hän voi itsenäisesti täydentää myös koulutuksen jälkeen.

Koulutustietouden tavoitteena on antaa opiskelijalle paitsi yleistä tietoa suomalaisesta koulutusjärjestelmästä myös tietoa omasta osaamisestaan suhteessa työelämän pätevyys- ja osaamisvaatimuksiin. Opiskelija saa tietoa koulutusmahdollisuuksista ja hakumenettelyistä, opiskelusta, tutkinnoista ja opintojen rahoituksesta. Erityisenä painopisteenä on maahanmuuttajille tarjottava koulutus kuten valmentavat koulutukset. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua soveltuviin opintoihin kotoutumiskoulutuksen aikana tai sen jälkeen. Opintoihin sisällytetään vierailuja ja tutustumiskäyntejä koulutuksiin ja oppilaitoksiin.

Opetuksessa käsitellään seuraavia sisältöjä:

- ammattialat, ammatit ja niiden vaatimukset, työtehtävät, työpaikat, palkkaus
- suomalainen koulutusjärjestelmä, koulutusasteet, tutkintojärjestelmä
- koulutusmuodot ja -mahdollisuudet, opintojen rahoitus
- koulutushaku

Opiskelijan osaaminen

Opiskelija

- tuntee ammatteja, työtehtäviä ja niiden vaatimuksia
- osaa kertoa ammatillisesta ja muusta osaamisestaan, kokemuksestaan ja tavoitteistaan
- tuntee suomalaista koulutusjärjestelmää
- osaa suhteuttaa omaa koulutustaustaansa ja osaamistaan suomalaiseen koulutusjärjestelmään
- tuntee asuinalueensa koulutustarjontaa ja opiskelumahdollisuuksia sekä opintojen rahoitusmahdollisuuksia
- tuntee erilaisia hakumenettelyjä ja osaa hakeutua itselleen sopivaan koulutukseen

TYÖELÄMÄTIETOUS, 4-7 OP

Tavoitteet ja sisällöt

Työelämä tietous sisältää tietoa suomalaisesta työlainsäädännöstä, työmarkkinoiden toimintamekanismeista ja ajankohtaisesta tilanteesta, työnhausta, yrittäjyydestä sekä yleisistä suomalaiseen työkuulttuuriin liittyvistä toimintatavoista. Tavoitteena on, että opiskelija saa tietoa työlainsäädäntöön ja työelämän käytäntöihin liittyvistä perusasioista yleisesti ja ennen kaikkea työntekijän ja työpaikan arjen näkökulmasta. Työelämä tietouden asiasisältöjen lisäksi painotetaan erityisesti käytännön tilanteita, joita opiskelija kohtaa sekä työllistyessään että työtä tehdessään. Lisäksi käsitellään suomalaista työkuulttuuria, yhdenvertaisuutta työelämässä ja työn merkitystä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Opinnoissa tutustutaan myös työmarkkinoihin, jotta opiskelija saa käsityksen mahdollisuuksistaan ja työllistymiseen liittyvistä tekijöistä. Tämän pohjalta hän voi arvioida omia valmiuksiaan ja kehittämistarpeitaan. Tätä tietoa hyödynnetään ohjauksessa ja jatkolun suunnittelussa.

Työnhaun valmennuksen tarkoituksena on antaa opiskelijalle sellaiset tiedot ja taidot, että hän voi hakea työtä tavoitteellisesti. Opiskelijan kanssa selvitetään mahdollisuuksia hyödyntää hänen aiempaa koulutus- ja työkokemustaan ja muuta osaamistaan sekä niihin liittyviä asiakirjoja, joita voidaan muokata työnhaun sopiviksi. Opiskelijaa ohjataan verkostoitumaan ja hyödyntämään verkostoja työnhaun tukena.

Opetuksessa käsitellään seuraavia sisältöjä:

- työnantajan ja työntekijän oikeudet ja velvollisuudet
- työlainsäädännön perusasiat kuten työsuhteen alkaminen ja päättyminen, työsopimus, työsuhteen kesto ja työn muodot, vuosiloma ja muut lomat, palkkaus ja työntekijän verotus, työsuojelu- ja työturvallisuussäädökset, eläkejärjestelmä
- työmarkkinajärjestöt ja niiden toiminta, järjestäytymisoikeus, luottamus- henkilöjärjestelmä
- suomalainen työkulttuuri, yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys työelämässä
- työmarkkinat ja niiden toimintamekanismit, työllistävät alat, osaamisvaatimukset
- yrittäjäyys, yrittäjänä toimiminen, yrittäjän palvelut
- työnhaku, työnhakukanavat, työnhaun välineet, työnvälityspalvelut
- verkostoitumisen merkitys työnhaussa

Opiskelijan osaaminen

Opiskelija

- tuntee työntekijän ja työnantajan oikeudet ja velvollisuudet
- ymmärtää työlainsäädäntöön ja työelämän käytänteisiin liittyviä perusasioita
- osaa toimia työelämän käytänteiden ja pelisääntöjen mukaisesti
- tuntee oman alansa paikallisia työmahdollisuuksia, työnantajia ja työllisyys- tilannetta sekä omia mahdollisuuksiaan työmarkkinoilla
- tuntee yrittäjänä toimimisen perusasioita ja yrittäjille tarjolla olevia palveluita, osaa arvioida omia mahdollisuuksiaan toimia yrittäjänä
- ymmärtää työelämän osaamistarpeita ja osaa suhteuttaa oman osaamisensa niihin ja tietää, miten sitä pitäisi kehittää
- ymmärtää kielitaidon merkityksen työtehtävissä ja työelämän vuorovaikutus- tilanteissa
- osaa esittää osaamisensa työnhakutilanteeseen tarkoituksenmukaisella tavalla (esimerkiksi ansioluettelo eri muodoissaan, sähköiset lomakkeet) ja toimia työhaastattelussa
- osaa käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia, ajanmukaisia työnhakukanavia ja hakea itsenäisesti työtä
- osaa käyttää verkostoja työhaun tukena

TYÖSSÄOPPIMINEN, VÄHINTÄÄN 8 OP

Työssäoppimisjakso on laajuudeltaan vähintään 8 opintopistettä ja sen kesto, ajankohta ja tavoitteet voivat vaihdella opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaan. Jakson voi suorittaa yhtäjaksoisesti, lyhyemmissä jaksoissa tai niin, että opiskelija on työssäoppimispaikassa säännöllisesti yksittäisiä päiviä tai osan päivästä. Työssäoppimisjakso voidaan suorittaa eri työpaikoilla. Opiskelijan tavoitteista ja valmiuksista riippuen paikan valinnassa voidaan

painottaa kieli- ja viestintäosaamisen kehittymistä, osallisuuden lisäämistä, ammattiosaamisen vahvistamista tai työllistymistä. Koulutuksen alkupuolella toteutettavat jaksot voivat painottua kieli- ja viestintäosaamisen kehittämiseen, myöhemmässä vaiheessa toteuttavissa jaksoissa voidaan painottaa työllistymisen ja ammatillisen kehittymisen näkökulmaa. Työssäoppimisjakso voidaan tarvittaessa toteuttaa tutustumalla opiskelijan urasuunnitelmia tukevaan koulutukseen, jos se hyödyttää opiskelijaa enemmän. Osa työssäoppimisjaksosta voidaan toteuttaa myös osallisuutta tukevana toimintana, esimerkiksi osallistumisena yhdistys-, järjestö- tai vapaaehtoistoimintaan. Tarvittaessa työssäoppimisjakson tai osan siitä voi korvata kuntoutusjaksolla.

Tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija tutustuu suomalaiseen työelämään ja kehittää työelämävalmiuksiaan ja työelämässä tarvittavia viestintätaitoja. Työssäoppimisen tavoitteena on myös edistää opiskelijan työllistymistä sekä tukea opiskelijan omaa koulutus- ja työllistymissuunnitelmaa. Tavoitteena on myös, että yhdessä työpaikkaohjaajan kanssa opiskelija saa mahdollisuuden arvioida aiemmin hankittua ammatillista osaamistaan oman alan työtehtävissä työpaikalla.

Työssäoppimisjakson aikana opiskelija kehittää kieli- ja viestintäosaamistaan ja saa käsityksen kyseisen työpaikan tai alan tyypillisistä vuorovaikutustilanteista ja vaadittavasta kielitaidosta. Tämän perusteella opiskelijaa ohjataan kehittämään kieli- ja viestintäosaamistaan riittävälle tasolle, jotta hän voi edetä omalla työ- tai koulutuspolullaan.

Työssäoppimisjakson yhtenä tavoitteena on myös verkostoituminen oman alan toimijoiden kanssa. Verkostojen avulla opiskelija saa tietoa omasta alastaan ja työllistymismahdollisuuksistaan sekä paremmat mahdollisuudet työllistymiseen. Opiskelijaa ohjataan verkostoitumaan oman alan toimijoiden kanssa työssäoppimispaikkaa etsiessään ja mahdollisuuksien mukaan myös työssäoppimispaikassa. Hyvin toteutettuna työssäoppimisjakso myös vahvistaa työnantajien valmiuksia vastaanottaa, ohjata ja perehdyttää työelämään henkilöitä, jotka voivat vielä tarvita työssään muun muassa kielellistä tukea.

Opiskelijan osaaminen

Opiskelija

- tunnistaa ammatillista osaamistaan ja työssä tarvittavia taitoja
- tunnistaa työtehtävän vaatimukset ja arvioi omaa osaamistaan
- tunnistaa ja arvioi omaa työkykyään
- tunnistaa vahvuuksiaan ja valmiuksiaan työuran sekä mahdollisen ammatillisen ja muun jatko-opiskelun suunnittelussa
- tunnistaa verkostoitumisen merkityksen ja osaa käyttää verkostoja työhaun tukena

- tietää työelämäjaksoon liittyvän alan tärkeimmät työsuojelumääräykset ja -ohjeet ja osaa toimia niiden mukaisesti
- osaa noudattaa työpaikan sääntöjä ja käytänteitä
- tutustuu oman alansa työympäristöihin ja työvälineisiin
- ymmärtää työpaikan suullisia ja kirjallisia ohjeita ja viestejä
- pystyy toimimaan vuorovaikutuksessa työyhteisönsä ja asiakkaiden kanssa
- muodostaa käsityksen kieli- ja viestintäosaamisensa riittävydestä työelämässä ja tietää, miten kehittää kieli- ja viestintäosaamistaan jatkossa
- tutustuu suomalaiseen työkuulttuuriin ja vertailee sitä aiempiin kokemuksiinsa työelämästä

Työssäoppimisjakson toteutus

Koulutuksen järjestäjä tukee opiskelijaa työssäoppimispaikan löytämisessä. Opiskelijalle pyritään löytämään työllistymis- ja urasuunnitelmaa parhaiten tukeva työssäoppimispaikka.

Työssäoppimisjakso toteutetaan koulutuksen järjestäjän, työpaikan ja opiskelijan tiiviissä yhteistyössä. Opiskelijan ohjaajana työpaikalla toimii nimetty työpaikkaohjaaja. Koulutuksen järjestäjä nimeää työssäoppimisjakson vastuuhenkilön, joka vastaa työssäoppimisjaksoon liittyvästä käytännön yhteistyöstä ja tarvittavien sopimusten laatimisesta. Koulutuksen järjestäjän nimeämä vastuuhenkilö myös varmistaa, että työpaikkaohjaajalla on riittävästi tietoa työssäoppimisjakson yleisistä tavoitteista, opiskelijan omista tavoitteista sekä siitä, miten opiskelijaa ohjataan ja millaista on kielitietoinen ohjaus. Opiskelijan tulee saada työpaikalla perehdytystä ja ohjausta työtehtäviin, työpaikan käytänteisiin ja työturvallisuusmääräyksiin. Opiskelijan tulee myös saada tukea kielitaidon kehittämiseen työpaikalla. Työssäoppimispaikalla ohjauksessa keskitytään niihin tavoitteisiin, jotka opiskelija, koulutuksen järjestäjän vastuuhenkilö ja työpaikkaohjaaja ovat yhdessä sopineet. Opiskelijan tavoitteita määriteltäessä vastuuhenkilö sopii yhdessä työnantajan kanssa, miten opiskelija voi jakson aikana näyttää ammatillista osaamistaan ja miten se tunnustetaan ja dokumentoidaan.

Opiskelija, vastuuhenkilö ja työpaikkaohjaaja seuraavat työssäoppimisjakson etenemistä ja arvioivat sitä yhdessä. Työssäoppimisjakson suorittamisen aikana opiskelija saa palautetta vastuuhenkilöltä ja työpaikkaohjaajalta. Työssäoppimisjakson aikana käydään yksi tai useampia palautekeskusteluita, joissa ovat mukana opiskelija, työpaikkaohjaaja ja koulutuksen järjestäjän vastuuhenkilö. Opiskelija saa työssäoppimispaikasta työtodistuksen, jossa on opetussuunnitelman perusteiden työtodistusmallin mukaiset asiat. Lisäksi opiskelija saa erillisen arvion jakson sujumisesta. Arvioita ja työssäoppimisjakson aikana saatua palautetta hyödynnetään opiskelijan ohjauksessa ja jatkopolun suunnittelussa.

5.3.3 Yhteiskunta- ja työelämäosaamisen arviointi

Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen arvioidaan merkinnällä *suoritettu/ei suoritettu*.

Myös työssäoppimisjakso arvioidaan merkinnällä *suoritettu/ei suoritettu*.

5.4 Valinnaiset opinnot

Koulutukseen kuuluu opiskelijan tarpeista riippuen valinnaisia opintoja, joiden tavoitteena on auttaa opiskelijaa kohti työelämää ja jatko-opintoja sekä edistää kotoutumista. Opintojen tulee olla sisällöltään sopivia ja tarkoituksenmukaisia opiskelijan henkilökohtaisen opiskelu- ja kotoutumis- tai työllistymissuunnitelman kannalta. Valinnaisista opinnoista sovitaan opiskelijan henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa. Valinnaisista opinnoista tulisi sopia myös kotoutumis- tai työllistymissuunnitelman laativan tahon kanssa, jotta voidaan etukäteen varmistaa muun muassa työttömyysetuuteen mahdollisesti vaikuttavat seikat. Valinnaisten opintojen tarjonnassa voidaan hyödyntää koulutuksen järjestäjän oman tarjonnan lisäksi koko alueen opintotarjontaa ja verkossa olevia koulutuksia. Valinnaiset opinnot ja niiden järjestämistavat kuvataan koulutuksen järjestäjän paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Valinnaisia opintoja voivat olla esimerkiksi

- työelämän sertifikaatit
- oman ammattialan osaamisen päivitykseen liittyvät täydennyskoulutusosiot
- oman ammattialan tai urasuunnitelman mukaiset lisäopinnot suomen/ruotsin kielessä
- muiden kielten opinnot (esimerkiksi toinen kotimainen kieli tai englannin kieli)
- työelämään tai jatko-opintoihin siirtymistä tukevat matematiikan opinnot (esimerkiksi ammattiin liittyvää matematiikkaa, kuten lääkelaskut tai pinta-ala- ja menekkilaskenta)
- ammatillisten perustutkintojen yhteisiin tutkinnonosiin orientoivat opinnot
- ohjatut tutustumiskäynnit ja -jaksot oppilaitoksissa opiskelijan jatkosuunnitelman mukaan
- yleiseen kielitutkintoon valmentautuminen
- monikielinen yhteiskuntaorientaatiojakso
- muut opiskelijan kotoutumisen ja jatkosuunnitelman kannalta olennaiset opinnot

6 OHJAUS JA OPPIMISEN TUKI

Kotoutumiskoulutuksessa opiskelija saa henkilökohtaisesti suunniteltua ja toteutettua ohjausta ja tukea kotoutumiskoulutuksen suorittamiseen, opinto- ja urasuunnitteluun sekä niihin liittyvien suunnitelmien ja hakemusten laadintaan. Neuvonta ja tiedon jakaminen ovat osa ohjaustilanteita. Ohjauksen toteuttaminen käytännössä kuvataan koulutuksen järjestäjän ohjaussuunnitelmassa.

Kotoutumiskoulutuksen aikana ohjausta antavat pääsääntöisesti ohjausalan ammattilaiset. Ohjausta ja tukea voi antaa myös muu kotoutumiskoulutuksen henkilöstö. Ohjausta ja tukea voidaan järjestää henkilökohtaisen ohjauksen lisäksi myös opintojaksomuotoisena opetuksena, pienryhmäohjauksena tai näiden yhdistelmänä. Ohjausta voidaan antaa myös opiskelijan äidinkielellä tai muulla opiskelijan hyvin osaamalla kielellä.

Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija. Ohjauksen tulee olla tarvelähtöistä, oikea-aikaista ja eettisten periaatteiden mukaista. Toimiva ohjaus tukee opiskelijan tavoitteiden saavuttamista sekä sujuvia siirtymiä työhön tai jatkokoulutukseen.

6.1 Ohjaus osana kotoutumiskoulutusta

Ohjauksen avulla edistetään opiskelijoiden osallisuutta ja yhdenvertaista asemaa yhteiskunnassa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Ohjauksella tarkoitetaan opiskelijan vuorovaikutuksellista tukemista, jonka pyrkimyksenä on vahvistaa opiskelijan toimijuutta ja aktiivista roolia kotoutumisessa. Se motivoi ja kannustaa opiskelijaa kohti tavoitteitaan ja päämääriään. Kotoutumiskoulutuksessa ohjauksen tavoitteena on vahvistaa ja tukea opiskelijaa niin, että hän osaa tehdä koulutusta, työllistymistä ja urasuunnittelua koskevia valintoja ja ratkaisuja ja ymmärtää niiden vaikutuksen elämäänsä. Ohjauksella edistetään työelämään siirtymistä, jatkokoulutukseen hakeutumista ja opiskelijan ammatillista kasvua. Se tukee opiskelijan hyvinvointia, ennaltaehkäisee opintojen keskeyttämistä, kannustaa itsetuntemukseen ja itseohjautuvuuden kasvamiseen sekä aktiiviseen kansalaisuuteen. Ohjaus kehittää myös opiskelijan valmiuksia hakea tukea elämäntilanteeseen, opiskeluun ja oppimiseen mahdollisesti liittyvien haasteiden ratkaisemiseen.

Ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä opiskelijoiden sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Ohjausta toteutetaan kielitietoisesti, ja kaikkia opiskelijan osaamia kieliä voidaan käyttää ohjauksessa. Ohjauksen keskeinen arvo on kohtaavuus, minkä seurauksena ohjaus ei ole geneeristä, vaan perustuu kunkin opiskelijan henkilökohtaiseen tilanteeseen, tavoitteisiin ja tarpeisiin.

Opiskelija nähdään oman elämänsä asiantuntijana ja toimijana, jolle ohjaustyötä tekevä antaa oman asiantuntemuksensa käyttöön. Ohjauksessa tiedostetaan, miten esimerkiksi tiettyihin aloihin tai ohjattavan opiskelijan sukupuoleen, ikään tai etniseen taustaan liittyvät ennakoasenteet ja -käsitykset voivat vaikuttaa urasuunnitteluun ja työllistymiseen. Ohjauksen avulla pyritään purkamaan näitä ennakkokäsityksiä ja vaikuttamaan myönteisesti asenteisiin. Eri ammatti- ja uravaihtoehtoja esitellään opiskelijoille laajasti.

Opiskelija saa ohjauksessa tukea opiskeluun ja jatkuvaan oppimiseen, jatko-opin suunnitteluun sekä tarvittaessa elämänhallintaan. Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan tavoitteet ja elämäntilanne ja etsitään yhdessä sopivia ratkaisuvaihtoehtoja. Ohjauksen avulla opiskelija tunnistaa kotoutumisprosessinsa eri vaiheet ja osaa tarkastella omaa tilannettaan. Ohjaus antaa opiskelijalle valmiuksia selkiyttää valintojaan sekä suunnitella opiskelujensa sisältöjä ja raken- netta omien voimavarojensa mukaisesti. Ohjaustilanteissa opiskelija ja ohjaaja käsittelevät koulutuksessa annettuja tietoja ja sisältöjä. Jotta opiskelija sisäis- tää tiedot, hänen on osattava ankkuroida ne omaan elämäänsä.

Tavoitteet

- opiskelijan henkilökohtaisen työllistymiseen ja/tai koulutukseen liittyvän jatkosuunnitelman laadinta
- opiskelijan ura- ja elämänsuunnittelutaitojen edistäminen
- opiskelijan ammatillisen kasvun ja opiskelun tukeminen kotoutumiskoulutuksen eri vaiheissa
- kotoutumisen tukeminen
- vuorovaikutus- ja sosiaalisten taitojen edistäminen
- opiskeluun liittyvien vaikeuksien ennalta ehkäiseminen

Keskeiset sisällöt

- oppimisen ohjaus ja opiskelutaidot
- opiskelijoiden koulutus- ja työllistymispolkujen hahmottaminen ja suunnittelu
- erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjaus
- ohjaus ja tuki eri ongelmatilanteissa
- työ- ja työssäoppimispaikan hakuun liittyvä ohjaus
- osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen
- koulutuksen järjestäjän tarjoamat muut tukipalvelut

6.2 Uraohjaus

Kotoutumiskoulutuksessa uraohjauksen tavoitteena on, että opiskelija saa monipuolisesti tietoa työelämästä ja ura- ja koulutusmahdollisuuksista. Opiskelijan uraa ja ammatillista suuntautumista koskevia suunnitelmia ja tavoitteita käsitellään yhdessä opiskelijan kanssa käytävissä ohjauskeskusteluissa. Uraohjauksella tuetaan opiskelijan urasuunnittelutaitojen kehittymistä ja kotoutumiskoulutuksen jälkeisen urapolun jäsentymistä.

Ohjauskeskusteluissa käydään läpi opiskelijan osaamista, tavoitteita sekä tunnustetaan osaamisen kehittämisen tarpeita ja keskustellaan niistä. Ohjaustoiminta tukee konkreettisesti opiskelijan jatkosuunnitelman hahmottamista. Uravalintaansa pohtivaa opiskelijaa ohjataan tutustumaan ennakkoluulottomasti erilaisiin ammativaihtoehtoihin. Opiskelijaa ohjataan myös valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan työelämässä sekä erilaisissa jatko-opinnoissa. Opiskelijan ohjauksessa tuodaan esiin verkostoitumisen merkitys urapolun ja työllistymisen kannalta. Korkeakoulutaustaisten opiskelijoiden uraohjauksessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Uraohjausta antavilla on tarpeen olla kattava käsitys oman alueen työmarkkinatilanteesta, työ- ja harjoittelumahdollisuuksista sekä yrittäjyydestä. Yhteydet työelämään ja opiskelijoiden jatkopolkujen kannalta keskeisiin toimijoihin ovat hyödyksi ohjauksessa. Kotoutumiskoulutukseen sisältyvän työssäoppimisjakson aikana ohjausta antavat sekä työnantajan että koulutuksen järjestäjän edustaja. Työssäoppimisjakson paikkojen valinnassa huomioidaan sekä opiskelijan ura- ja ammatilliseen suunnitelmaan liittyvät tavoitteet että työllistymismahdollisuudet.

Opiskelija saa ohjauskeskustelujen ja työssäoppimisjakson avulla tietoa ja palautetta ammattitaidostaan ja osaamisestaan sekä niiden soveltumisesta suomalaisen työelämään. Opiskelijan kanssa laadittava jatkosuunnitelma sisältää pidemmän aikavälin ammatilliset tavoitteet sekä niihin pääsemiseksi tarvittavat lähitulevaisuuden toimenpiteet. Koulutuksen aikaisesta uraohjauksesta rakentuu jatkuva prosessi, joka tukee opiskelijan omien tavoitteiden selkiytymistä ja opiskelijan urasuunnitelmaa. Ohjauksella vahvistetaan opiskelijan toimijuutta ja motivaatiota myös tilanteissa, joissa jatkopolkuun liittyvät tavoitteet ja suunnitelma ovat vielä selkiytymättömiä tai päätavoitteen saavuttaminen edellyttää opiskelijalta useita välitavoitteita.

6.3 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Koulutuksen alussa laaditaan yhteistyössä opiskelijan kanssa henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Suunnitelman tavoitteena on selkeyttää opiskelijan päämääriä, tukea opiskelijaa tavoitteiden saavuttamisessa ja kehittää opiskelijan aktiivista toimijuutta. Suunnitelma auttaa opiskelijaa sitoutumaan opintoihin ja

tavoitteiden edistämiseen sekä selventää kotoutumisprosessia. Suunnitelma toimii myös opettajien työvälineenä opiskelijan ohjaamisessa ja opintopolun suunnittelussa. Suunnitelman avulla kotoutumiskoulutuksen aikainen ohjaus tulee näkyväksi ja opiskelu tavoitteellisemmaksi.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma koostuu ammatillisesta ja uraohjauksesta, opintojen ja oppimisen ohjauksesta ja mahdollisista tukitoimista tavoitteiden saavuttamiseksi. Suunnitelmaan sisällytetään opiskelijan lyhyen aikavälin tavoitteet ja pitkän aikavälin päämäärät sekä tavoitteiden saavuttamiseksi määritellyt toimet, opintojen suoritustavat, henkilökohtaisen ohjauksen tarve ja mahdolliset tukitoimet. Päämääriä ja tavoitteita asetettaessa huomioidaan opiskelijan aiemmat opinnot ja aiemmin hankkima ammatillinen ja muu osaaminen, opiskelijan valmiudet, vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet sekä tarpeet ja kehittämiskohteet. Suunnitelmaan sisällytetään myös toimenpiteet aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseksi sekä tarpeen mukaan työelämän sertifikaattien suorittamiseksi. Suunnitelmaan voidaan sisällyttää myös laajemmin kotoutumista tukevia toimia, kuten järjestö-, vapaaehtois-, mentorointi- tai harrastustoimintaan osallistumista.

Henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa huomioidaan myös kotoutumiskoulutukselle asetettu sekä opiskelijan yksilöllinen kielitaitotavoite suhteessa omiin jatkosuunnitelmiin. Oppimisvalmiuksiin ja opiskelutaitoihin vaikuttavat esimerkiksi ikä, koulutustausta, kokemus vieraiden kielten oppimisesta ja elämäntilanne. Opiskelijan kanssa keskustellaan eri alojen ja ammattien edellyttämästä kielitaitotasosta. Kielitaito ja viestintätaidot eivät myöskään aina kehity samassa tahdissa muiden työelämävalmiuksien kanssa, mikä tulee huomioida henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa.

Henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa laadittaessa opiskelijan tilannetta tarkastellaan kokonaisvaltaisesti. Kokonaisvaltainen lähestymistapa edellyttää luottamuksellista ohjaussuhdetta, jotta opiskelijan oppimista ja tavoitteiden saavuttamista voidaan tukea. Suunnitelmassa huomioidaan opiskelijan elämäntilanne, edellytykset opiskeluun ja työllistymiseen sekä muut opiskeluun vaikuttavat tekijät tai oppimista vaikeuttavat seikat. Työllistymiseen vaikuttavia tekijöitä arvioidaan ja tätä tietoa hyödynnetään opiskelijan ammatinvalinnassa, ohjauksessa ja jatkosuunnitelman laadinnassa, jotta opiskelijaa voidaan tukea realistisen ja mielekkään työllistymispolun suunnittelussa. Jos koulutuksessa tai työssäoppimisjaksolla ilmenee sellaisia seikkoja, joiden perusteella opiskelijan työ- ja toimintakykyä on syytä erikseen kartoittaa tai erityisesti tukea, tulee opiskelija tarvittaessa ohjata hänen tarpeitaan paremmin vastaavaan koulutukseen, palveluun tai työ- ja toimintakyvyn arviointiin.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma laaditaan opiskelijan ja opettajan yhteistyönä. Suunnitelman toteutumista ja opintojen edistymistä seurataan ja päivitetään yhdessä opiskelijan kanssa koko koulutuksen ajan. Suunnitelman laatimiseen voi tarvittaessa osallistua myös ulkopuolisia asiantuntijoita.

6.4 Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ovat olennainen osa kotoutumiskoulutuksen aikaista henkilökohtaistamista ja HOPS-prosessia sekä laajempaa työllistymis- ja oppimisvalmiuksien ja opiskelijan toiveiden tunnistamista. Osaamisen tunnistaminen jatkaa kotoutumislain mukaisessa alkukartoituksessa aloitettua kartoittamista, osaamisen dokumentoimista ja hyödyntämistä osana urasuunnittelua. Se toimii myös pohjana kotoutumiskoulutuksen jälkeen tapahtuvalle osaamisen tunnistamiselle ja tunnustamiselle sekä ohjaukselle.

Osaaminen koostuu kolmesta osa-alueesta, joita ovat tiedot, taidot ja pätevyys. Osaaminen ei ole sidottu siihen, miten se on hankittu. Osaamista kertyy virallisissa, epävirallisissa ja arkioppimisen ympäristöissä. Kotoutumiskoulutuksessa keskeistä on tunnistaa osaaminen, joka auttaa opiskelijaa työllistymisessä, pätevytyksessä tai jatko-opintoihin hakeutumisessa. Eri tavoin hankittua osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan koko kotoutumiskoulutuksen ajan järjestelmällisesti esimerkiksi osana ohjausta. Koulutuksen aikana kumuloituvat tiedot dokumentoidaan työnhaun asiakirjoihin, osaamis- tai työtodistukseen, portfolioon tai muuhun tarkoituksenmukaiseen muotoon, joka hyödyttää opiskelijaa jatkossa. Osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen liittyvät tiedot kirjataan myös opiskelijan jatkosuunnitelmaan, jotta niitä voi täydentää ja hyödyntää opiskelijan jatko-ohjauksessa ja urasuunnittelussa myöhemminkin.

Koulutuksessa opiskelija saa tietoa osaamisen käsitteestä, osaamisen tunnistamisen tavoitteista, hyödyistä ja menetelmistä sekä ohjausta, mahdollisuuksia ja välineitä osaamisen näyttämiseen. Niiden opiskelijoiden osalta, joille oman osaamisen kuvaaminen ja tunnistaminen on vieraampaa, on tärkeä aloittaa perusteista ja arkiosaamisen tunnistamisesta sekä ohjata opiskelijaa oman ammattitaidon ja osaamisen arvioinnissa.

Osaamista tunnistetaan esimerkiksi ohjauskeskusteluissa, opetukseen integroituna, työssäoppimisjaksoilla, osaamiskartoituksissa tai työpajoilla, näytöillä sekä erilaisten osaamis-, työ- ja tutkintotodistusten avulla, työelämän sertifikaatit mukaan lukien. Opiskelija voi myös esimerkiksi osallistua muiden koulutusten valintakokeisiin, joista saatua tietoa voidaan hyödyntää osaamisen tunnistamisessa. Kotoutumiskoulutuksessa työssäoppimisjaksojen aikana tapahtuva osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen yhteistyössä työnantajan kanssa on erittäin keskeisessä roolissa. Työelämäjaksojen aikana opiskelija saa työtehtäviä ja tilaisuuksia, joiden avulla hän voi näyttää ammatillista ja muuta osaamistaan todellisissa työtehtävissä työpaikalla.

Mikäli opiskelijan työllistymisen kannalta on olennaista saada pätevyys Suomessa säänneltyyn ammattiin, oikeustieteelliseen ammattiin tai päätös korkeakoulututkinnon tason rinnastamisesta, opiskelija ohjataan tutkinnon tunnustamiseen toimivaltaiselle viranomaiselle. Koulutuksen aikana neuvotaan ja

tuetaan opiskelijaa tutkinnon tunnustamisprosessin käynnistämässä ja siihen liittyvissä mahdollisissa jatkotoimissa osana urasuunnittelua ja ohjausta.

Osaamisen tunnistamisen tukena voidaan käyttää erilaisia sovelluksia ja työkaluja, jotka voivat olla myös monikielisiä, visuaalisia ja virtuaalisia. Opiskelijan äidinkieltä ja muita hyvin osaamia kieliä voidaan käyttää osaamisen tunnistamisen apuna. Työnantajien kanssa tehtävän yhteistyön lisäksi osaamisen tunnistamista voidaan tarpeen mukaan tehdä yhteistyössä myös esimerkiksi ammattillisten oppilaitosten, korkeakoulujen, ohjauspalvelujen ja kolmannen sektorin kanssa.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen kotoutumiskoulutuksen aikana ovat edellytys kotoutumiskoulutuksen aikaiselle ohjaukselle ja kestäväälle urasuunnittelulle koulutuksen aikana ja sen jälkeen. Eri tavoin hankitun osaamisen näkyväksi tekeminen lisää opiskelijan voimavaroja ja vaikuttaa positiivisesti opiskelijan työllistymismahdollisuuksiin. Opiskelija pystyy suhteuttamaan vahvuuksiaan ja valmiuksiaan työelämän, työtehtävien ja ammattien vaatimuksiin sekä saa tietoa mahdollisista kehittämis- ja koulutustarpeistaan. Suomeksi tai ruotsiksi tehtävä osaamisen tunnistaminen tukee myös kotoutumiskoulutuksen kielenoppimistavoitetta. Opiskelija saa valmiuksia sanoittaa ja kuvata omaa osaamistaan ja vahvuuksiaan kielitaitonsa tason mukaisesti, mikä hyödyttää häntä niin urasuunnittelussa, työssä kuin opintoihin sekä työelämään hakeutuessakin.

6.5 Oppimisen ja opiskelun tuki

Oppimisen ja opiskelun tuen tavoitteena on lisätä opiskelijan oppimisvalmiuksia ja oppimaan oppimisen taitoja, ennaltaehkäistä opiskeluun liittyviä haasteita sekä edistää opiskelijan hyvinvointia. Tuen avulla opiskelija saa yhdenvertaiset mahdollisuudet saavuttaa tavoitteita koulutuksen aikana ja sen jälkeen.

Opiskelua ja oppimista ohjaavat ja tukevat sekä kotoutumiskoulutuksen opettajat että muut ammattilaiset. Erityistä tukea tarvitsevien ja tarpeen mukaan muiden tukea tarvitsevien opiskelijoiden kohdalla voidaan tarvittaessa hyödyntää myös esimerkiksi erityisopettajien asiantuntemusta. Tieto oppimisvaikeuksista, niiden tunnistamisesta ja erilaisista tukimuodoista on eduksi opetus- ja ohjaustyössä toimiville. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä paikallisten tai alueellisten eri alan asiantuntijoiden ja toimijoiden kanssa.

Oppimisen ohjauksessa kiinnitetään erityistä huomiota opiskelijan oppimisen valmiuksiin ja oppimaan oppimisen kehittämiseen. Lisäksi opiskelijaa ohjataan vastuun ottamiseen omasta opiskelustaan. Opiskelijaa tuetaan opintojen suunnittelussa, tavoitteiden asettamisessa ja arvioinnissa. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään opiskelun tavoitteet ja merkitys. Opiskelijalle annetaan onnistumista edistävää palautetta, ohjausta ja tukea. Keskeistä on vahvistaa opiskelijan

aktiivista toimijuutta opinnoissa, jatkosuunnitelman toteuttamisessa ja yhteiskunnassa toimimisessa.

Opetuksen ja ohjauksen eriyttäminen on ensisijainen keino ottaa huomioon opiskelijoiden erilaiset tarpeet (ks. luku 3.1). Eriyttäminen toimii myös välineenä oppimisen haasteiden havaitsemisessa ja oikeanlaisten tukitoimien löytämisessä. Opiskelijan oppimisen esteitä ja oppimisvaikeuksia pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Opettajien ja muun henkilöstön havaintojen lisäksi opiskelijan omat havainnot ja kokemukset ovat keskeisiä tuen tarpeen tunnistamisessa. Tukea tarvitsevan opiskelijan vaikeudet pyritään tunnistamaan, jotta voidaan löytää oikeanlaiset keinot oppimisen tukemiseen. Opiskelijalle voidaan tarjota sekä yksilöllistä ja yhteisöllistä tukea että oppimisympäristöihin liittyviä ratkaisuja. Tuen vaikutusta opiskelijan oppimiseen seurataan, ja lisäksi huomioidaan koulutuksen aikana tehdyt havainnot myös ohjattaessa opiskelijaa toiseen koulutukseen tai palveluun. Tällä varmistetaan, että opiskelija saa tarvitsemaansa tukea myös jatkossa.

Oppimiseen vaikuttavat myös opiskelijan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidot. Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan kokonaistilanne käsittelemällä opintojen lisäksi myös arjessa toimimista. Opiskelijalle tarjotaan neuvontaa ja ohjausta myös muihin mahdollisiin opiskeluun ja oppimiseen negatiivisesti vaikuttaviin tekijöihin, kuten henkilökohtaiseen elämään tai terveyteen liittyviin ongelmiin. Mikäli koulutuksen alussa tai aikana havaitaan joitakin opiskelijoiden fyysiseen, psyykkiseen tai sosiaaliseen tilanteeseen liittyviä seikkoja, opiskelija ohjataan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sellaisen tuen piiriin, josta hän saa apua ja tukea ongelmaansa ja sen ratkaisemiseen. Opiskelija voidaan ohjata myös ennaltaehkäisevästi etsimään tukea ja apua, jotta mahdollinen koulutuksen keskeytyminen ja ongelmien kasaantuminen voidaan välttää.

LIITTEET

LIITE 1 Todistus kotoutumiskoulutuksesta

Koulutusorganisaation nimi
TODISTUS
Etunimi Sukunimi
Syntymäaika

on suorittanut Koulutusorganisaation järjestämän kotoutumiskoulutuksen

KOULUTUKSEN NIMI (laajuus op)

Opiskelija on koulutuksen päättyessä arvioitu seuraavasti:

Kieli- ja viestintäosaaminen (xx opintopistettä)

Kuullun ymmärtäminen (suullinen vastaanottaminen) B1.1
Luetun ymmärtäminen (kirjallinen vastaanottaminen) A2.2
Puhuminen (suullinen tuottaminen) B1.1
Kirjoittaminen (kirjallinen tuottaminen) A2.1

Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen (xx opintopistettä) *suoritettu/ei suoritettu*

Yhteiskunnan perusrakenteet ja maantuntemus 5 opintopistettä
Yhteiskunnan peruspalvelut 3 opintopistettä
Ammatti- ja koulutustietous 4 opintopistettä
Työelämä tietous 4 opintopistettä

Valinnaiset opinnot

Hygieniosaamistodistus *suoritettu*
Yleiseen kielitutkintoon valmentautuminen *suoritettu*

Opiskelija on saanut ohjausta (laajuus opintopistettä).

Opiskelija on suorittanut työssäoppimisjakson/työssäoppimisjaksot *Yritys Oy:ssä* ajalla x.x.20xx-x.x.20xx (yh-
teensä x viikkoa).

Allekirjoitus
Rehtori

Allekirjoitus
Vastuukouluttaja

Paikkakunta _____ kuuta vuonna 20__

Koulutus on toteutettu noudattaen Opetushallituksen määräystä (OPH-649-2022) *Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2022*.

Todistus on Opetushallituksen 1.3.2022 hyväksymien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

LIITE 2 Työtodistusmalli

Työtodistus kotoutumiskoulutukseen kuuluvasta työssäoppimisjaksosta

Etunimi Sukunimi, syntymäaika

on suorittanut kotoutumiskoulutukseen kuuluvan työssäoppimisjakson seuraavasti

Yrityksen/työnantajan nimi:

Työssäoppimisjakson kesto:

Työtehtävät:

Mahdolliset lisätiedot työssäoppimisjaksosta:

Allekirjoitus

Työnantajan edustaja

Paikkakunta:

Päivämäärä:

Verkkajulkaisu
ISBN 978-952-13-6792-2
ISSN 1798-8888

Opetushallitus
www.oph.fi